

**"AUREL VLAICU" UNIVERSITY OF ARAD
INTERDISCIPLINARY DOCTORAL SCHOOL
FACULTY OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES
THEOLOGY**

**THE CANONICAL WORK OF PR. PROF. DR. VALERIAN SESAN. A
CRITICAL EVALUATION OF HIS WORK AND ITS IMPORTANCE FOR
THE SYSTEMATISATION OF CHURCH LAW**

PHD THESIS SUMMARY

SCIENTIFIC COORDINATOR:
PR. PROF. UNIV. DR. CONSTANTIN RUS

DOCTORAL STUDENT:
PR. FLORIN IOAN AVRAM

ARAD
2023

CONTENTS:

INTRODUCTION.....	6
1. Motivation and choice of topic.....	6
2. The object of the research.....	7
3. Research stage.....	7
4. Purpose, limits and originality.....	19
5. Research methodology.....	19
6. The structure and content of the paper.....	20
7. Difficulties encountered.....	25
CHAPTER I: The development of Romanian Canon Law in the 19th century....	26
1.1. Etymology and meaning of the term "canon".....	28
1.1.1. Etymology of the term “canon”.....	28
1.1.2. The relationship between the canons of the Church and the laws of the State.....	31
1.1.2.1. <i>Canons: pastoral rules of the Church</i>	32
1.1.2.2. <i>Canons and Laws in the Byzantine Empire</i>	34
1.1.2.3. <i>Canons of the Church and laws of the State</i>	37
1.1.3. The relationship between the canons and dogmas of the Church.....	38
1.2. The semantic evolution of the term "canon".....	40
1.2.1. <i>Canon – pastoral rule approved by the synod and ecclesiastically accepted</i>	40
1.2.2. <i>Canon – priest's penance</i>	42
1.2.3. <i>Canon – list of books of the Bible</i>	43
1.2.4. <i>Canon - list of Church saints</i>	44
1.2.5. <i>Canon – eucharistic prayer</i>	44
1.2.6. <i>Canon – poetic song of Christian worship</i>	45
1.3. The nature and definition of Orthodox canon law in the 19th century.....	45
1.4. The nature of canon law and canons in the work of Saint Andrei Shaguna, Metropolitan of Transylvania.....	47

1.5. Elements of canon law in the work of Professor Constantin Clementie Popovici.....	50
CHAPTER II: Rev. Prof. Dr. Valerian Şesan – Biographical reference.....	53
2.1 Origin and intellectual formation.....	54
2.1.1 General and secondary studies.....	55
2.1.2. University studies.....	56
2.1.3. Doctoral studies.....	57
2.1.4. Postdoctoral studies.....	57
2.1.5. Studies at the Faculties of Law in Chernivtsi, Vienna, Prague – with a doctorate in law in Prague.....	57
2.1.6. Specialization studies.....	58
2.1.7. At the University of Athens.....	58
2.1.8. At the University of Jerusalem.....	58
2.1.9. At the Theological Academy in Kyiv.....	59
2.1.10. At the Saint Petersburg Theological Academy.....	59
2.2. Didactic and church activity.....	59
2.2.1. Docent for Church Law at the Faculty of Theology in Chernivtsi (1913).....	60
2.2.2. Substitute professor at the same department (1918).....	61
2.2.3. Full professor at the same department (1919-1940).....	61
2.2.4. Dean of the Faculty of Theology in Chernivtsi (1921-1922).....	61
2.2.5. Rector of the University of Chernivtsi (1923-1925; 1927-1930).....	62
2.2.6. Professor at the Faculty of Law in Chernivtsi.....	62
2.2.7. Deacon at the cathedral in Chernivtsi (1909-1918).....	63
2.2.8. Priest at the cathedral in Chernivtsi (1918).....	63
2.2.9. Dean (1920).....	63
2.2.10. Archpresbyter savroforus (1922).....	64
2.3. Other activities.....	64
2.3.1 Member of the Superior Church Consistory (1919-1925).....	64
2.3.2 Secretary of the Church Constituent Assembly.....	64

2.3.3 Director General of the Department of Cults for Bucovina and Chernivtsi (1922-1925).....	65
2.3.4 Member of the National Church Congress.....	65
2.3.5 Delegate of the Romanian Orthodox Church at the Congress of the World Alliance for the Brotherhood of Peoples through the Church (Prague, 1928).....	65
2.3.6 President and founder of the "Czechoslovak Friends" Cultural Association from Chernivtsi.....	65
2.3.7 Member of the "Society for Romanian culture and literature" from Bucovina.....	65
2.4. Distinctions, other attributions and functions of Father Şesan.....	66
CHAPTER III: The work of the canonist Valerian Şesan.....	71
3.1. Manuals.....	71
3.2. Studies published during PhD courses.....	71
3.3. Studies published during teaching activity.....	72
3.4. Articles and reviews, communications and occasional talks.....	74
CHAPTER IV: Analysis of the Universal Church Law manual by canonist Valerian Şesan and the definition of the collective bodies exercising church power.....	87
4.1. Problems of ecclesiastical law in the textbook of Professor Valerian Şesan compared to other textbooks published before him.....	87
4.1.1. The nature of law in the vision of canonist Valerian Şesan.....	105
4.1.2. The collective organs for the exercise of church power in the vision of canonist Valerian Şesan.....	108
4.1.2.1. Ecumenical Synod.....	108
4.1.2.2. Consensus Ecclesiae Dispersae.....	110
4.1.2.2. The Pan-Orthodox Synod.....	112
4.1.2.3. The Particular Synod.....	114
CHAPTER V: Problems of church organization and administration in the work of the canonist Valerian Şesan.....	119
5.1. The relationship between Church and State.....	119

5.2. Church autonomy.....	132
5.3. Church autocephaly.....	138
5.4. Right of devolution.....	145
5.5. Revision of canons and other church norms, as well as their codification.....	159
5.6. Convocation of the Ecumenical Synod.....	173
5.7. Reorganization of the Church in Romania.....	176
5.8. Problems regarding the election and constitution of the representative and executive bodies of the Romanian Patriarchate.....	205
5.9. About religious marriage.....	208
5.10. The relationship of the Romanian Orthodox Church with other Orthodox Churches and Christian denominations.....	231
5.11. Church administration problems.....	233
5.12. Canonist Valerian Şesan as an ecumenist.....	246
CONCLUSIONS.....	249
BIBLIOGRAPHY.....	254
ANNEXES.....	285

INTRODUCTION

1. Motivation and choice of topic

In order to choose the theme to approach and research in the framework of my doctoral studies, I thought that it would be of real use for my personal intellectual progress, to opt for a subject in the field of canon law, entitled: The canonical work of Rev. Prof. Dr. Valerian Sesan. A critical evaluation of his work and its importance for the systematization of Church Law, which gave me the possibility of an interdisciplinary approach. Being an exciting and challenging topic, it piqued my interest throughout the research and compilation of this paper, requiring thorough research.

The main motivation that pushed me to approach this topic is structured on two coordinates:

1. The desire to rediscover the perennial values of Orthodoxy, in the sphere of the canonical work of Father Professor Dr. Valerian Şesan, which was only tangentially known in current canonical theology.

2. The colossal importance of the thinking of the canonist from Chernivtsi, both in the field of Church Law and other theological disciplines.

The step-times in which Father Valerian Şesan carried out his sacerdotal and didactic activity constituted a preamble for what he would trace, through his monumental work. The studies in Vienna, Prague, Athens, Jerusalem, Kiev or Saint Petersburg would open up new perspectives for approaching Church Law for the teacher from Bukovina, especially what it means to systematize and compile the textbooks of this discipline.

Nowadays, there is a need for a direct approach to certain situations that arise, and the way of thinking of the father, through his work, I consider to be an example, having as the sustainability of this statement, his very complex and vast studies, entitled: Revision of canons and other church norms, as well as their codification, as well as the Convocation of the Ecumenical Council.

These two themes are topical, both the first subject, and especially when doing the second study, when 7 years ago, in 2016, it was desired to gather all the Autocephalous Orthodox Churches in communion, in a Pan-Orthodox Synod.

In this context, I considered that I could bring certain clarifications regarding the changeability or immutability of canons, the methods of meeting a Pan-Orthodox Synod, the principles of autonomy and autocephaly, the issue of the right of devolution, etc., proposing to clarify them in the content of my doctoral thesis, based on the canonical teaching and practice of the Church, found in the work of father Valerian Şesan.

2. The object of the research

The work and canonical thought of Father Professor Valerian Şesan is the object of the research. Of course, in order to be able to draw some conclusions, I have chosen in some chapters to place in parallel the canonical works of the Bucovinian professor, with other works of great canonists from the ante-war, inter-war, and post-war periods. such as: the works of Saint Andrei Şaguna, professor Constantin Clementie Popovici, Constantin Erbiceanu, Nicoale Popovici, bishop Nicodim Milaş, Liviu Stan, etc. Also, due to the fact that the father in his work repeatedly refers to the Holy Scripture and the Holy Fathers, I used the Holy Scripture as well as some writings of the Holy Fathers.

Also in the context of the object of the research, the provenance and terminology of the word canon, which represents a constitutive element in the entire work undertaken and composed by father Valerian Şesan, also falls into place. That is why I used specialized dictionaries in this sense, but I also appealed to the conception of other canonists vis-à-vis this subject. As known both in the West¹, as well as in the East there were synods, which decreed canons for church organization.

3. Research stage

In the sphere of Romanian theologians and theology, there are several references that outline and outline the life, personality, and work of Father Professor Dr. Valerian Şesan. Most of these notes were made on the occasion of the transition to eternal ones, in 1940, and they were

¹ See in this regard, Pr. Prof. Univ. Dr. Constantin RUS, *Canoanele Sinoadelor din Galia (secolele IV-VII)*, Editura Astra Museum, Sibiu, 2013.

published in *Candela* magazine, from 1942. In addition to these, there are some studies, published in *Telegraful Român*, *Cuvântul Preoțesc* and *Altarul Banatului* from 1945. Another study, published in the journal *Studii Teologice*, from 1976, and two studies that saw the light of day in the 21st century. All the articles about this personality outline his role in order to systematize Church Law.

These studies helped me to a great extent, in particular, when I compiled the second chapter about his life and activity in the field of canon law theology, as well as on the side of patriotism, the professor from Chernivtsi being a militant for the integration of Greater Romania.

The first to write about Father Valerian Șesan, is Metropolitan Tit, who described in a masterly way his character, combined with the missionary spirit assumed for the defense of Orthodoxy: "All the work of the priest Professor Valerian Șesan is crossed by the thrill of the fight to preserve the traditional settlement of To the Church (...), the traditionalism of the priest Valerian Șesan appears like an oak tree in a storm, intimately attached by all its roots to the land of the Holy Place, which he served with the piety of the priest and the faithfulness of the teacher"².

In the same way, the Metropolitan of Transylvania, Nicoale, highlighted the intellectual capacity of the canonist Valerian Șesan: "I admired the vastness of his culture and the scientific thoroughness with which he treated any problem he tackled. A problem that he made the object of research, he elucidated it from all sides, going down to its details"³. This statement demonstrates the eloquence, perseverance and indubitability that the father assumed throughout his course, both during his training and during his teaching activity.

Another special note belongs to the Metropolitan of Oltenia, Nifon Criveanu, who reiterates the value of studying canon law, as well as underlines his steadfastness in the faith and practice of the Church, stating: "Honoring the man of deep and steadfast conviction"⁴.

From his publishing activity, but especially in the family sector, a special love for the Czech people emerges, establishing certain associations with a fraternal character and cooperation between the Romanian and the Czech people. This respect for the Czechoslovak people is remembered by the Orthodox bishop of the Czech Republic and Moravia, Gorazd, who said: "I

² Tit, Mitropolitul Bucovinei, "Modeste însemnări despre un mare dascăl", în *Candela*, anul L, LI, LII (1939, 1940, 1941), p. II.

³ Nicolae, Mitropolitul Ardealului, "În amintirea unui bun prieten", în *Candela*, anul L, LI, LII (1939, 1940, 1941), p. III.

⁴ Nifon CRIVEANU, Mitropolitul Olteniei, "Un om", în *Candela*, anul L, LI, LII (1939,1940,1941), p. V.

knew in Dr. Prof. Şesan a distinguished canonist with broad views and a sovereign certainty, a noble and fine man, who he loved the Orthodox Church and his people with a fervent heart. I knew that Prof. Valerian Şesan was a great and sincere friend of the Czech people"⁵.

Another clergyman of Czech nationality, wrote a short article about the Romanian canonist, in which he highlighted the physical and spiritual aspect, but also the depth of his writings, which emerge from his conduct and behavior. At the same time, the archpriest of the Czech Orthodox Church noted his high academic standing, as well as the receipt of numerous awards, as can be seen from the following statement: "...you saw him on other occasions, as well as on photographs, as a great church dignitary, with high decorations on the chest, (...), seeing such a lively face of this great priest and scholar..."⁶. This analysis carried out by the Czech proto-people confirms the intellectual capacity and insight of Professor Valerian Şesan.

The dean of the Faculty of Orthodox Theology in Chernivtsi at that time, Father Professor Dr. Vasile Loichiţa, wrote a very extensive article about the monumental work of Father Valerian Şesan, presenting the most important research directions that he approached, and recalling about the Universal Law Course, as well as some of its studies. From the position of dean, he also emphasized the fraternal relationship he had with his colleagues in the Faculty: "Dr. Valerian Şesan was a loving father of the University he led; good friend and comrade of his colleagues and indulgent parent of his students"⁷.

As Father Vasile Loichiţa recalls, Professor Valerian Şesan in his academic activity was also the rector of the University of Chernivtsi, as well as a professor at the Faculty of Chernivtsi, during the period in which he wrote several studies and textbooks on Church Law, among which from unfortunately only one of these was preserved, being published in 1942, about which he mentions: "(...) that it is a treasure of canonical precisions"⁸. He also stated that the Law manual of the canonist from Chernivtsi is much more appropriate to the content of science than that of Bishop Nicodim Milaş⁹, analyzing canonical and disciplinary matters in a special way.

⁵ Gorazd, Episcop ortodox al Cehiei și Moraviei, "În amintirea lui Valerian Şesan", în *Candela*, anul L, LI, LII (1939, 1940, 1941), p. X.

⁶ Dr. inginer A. V. CERVIN, "Protopresviterul Dr. Valerian Şesan", în *Candela*, anul L, LI, LII (1939, 1940, 1941), p. XII.

⁷ Dr. Vasile LOICHIŢA, "În amintirea lui Dr. Valerian Şesan (1878-1940)", în *Candela*, anul L, LI, LII (1939, 1940, 1941), p. XXX.

⁸ Dr. Vasile LOICHIŢA, "În amintirea lui Dr. Valerian Şesan (1878-1940)", p. XXIX.

⁹ Dr. Vasile LOICHIŢA, "În amintirea lui Dr. Valerian Şesan (1878-1940)", p. XXIX.

His friend and close friend, Dr. Lazăr Iacob, professor of law at the Theological Institute in Arad, professor at the Faculty of Law in Oradea and Cluj and professor at the Faculty of Theology in Bucharest, wrote an emotional confession on the occasion of the transition to the eternal, where he mentions the entire scientific activity undertaken by father Valerian Şesan: "he proved himself a worthy successor of his predecessors and a distinguished keeper and defender of the traditions left to the school, as a precious legacy"¹⁰. In this study, Professor Lazăr Iacob made special reference to the Universal Law Course, about which he says: "The legal precision in the presentation of legal issues (...) are the characteristic notes of these lithographic lectures"¹¹, as well as studies of colossal importance for the entire Church.

The professor of Church Law at the Faculty of Theology in Iaşi from that period wrote about the qualities of the Romanian canonist, who dedicated his entire life to the study, and in particular, to the deepening of the science of Church Law, being: "one of the few cultivators of the science of Church Law from our country"¹². At the same time, he notes the importance of the work: *Die Religionspolitik der christlich-romischen Kaiser von Konstantin d. Gr. bis Theodosius d. Gr. (313-380)*, written in German and published in 1911 in Chernivtsi, saying that this work consecrated the professor from Chernivtsi¹³, giving him the quality of an erudite teacher of theology.

Dr. C. N. Tomescu, university professor, characterized Father Valerian Şesan as "a worthy servant of the Holy Shrines in the parts of Bucovina and a pillar of the canonical edifice", reiterating the sacerdotal and academic activity carried out among the faithful, but also among the theological students and not only¹⁴.

In addition to the professors from the academic environment, members of the administration of the Bucovina Metropolitanate, where he performed several functions, also wrote about the Romanian canonist. Father diocesan councilor, of the metropolis, Dr. I. Puiu pencils and underlines his personality, in the context of the six years in which Father Valerian Şesan fulfilled the position of canonical referent councillor. This position was thankless, as well as that of

¹⁰ Dr. Lazăr IACOB, "Dr. Valerian Şesan", în *Candela*, anul L, LI, LII (1939,1940,1941), p. XXXVIII; A se mai vedea, în *Studii Teologice*, anul VIII (1940), Tipografia Cărţilor Bisericeşti, vol. I, p. 188-195.

¹¹ Dr. Lazăr IACOB, "Dr. Valerian Şesan", p. XXXVII.

¹² Dr. N. POPESCU-PRAHOVA, "Profesorul Dr. Valerian Şesan", în *Candela*, anul L, LI, LII (1939, 1940, 1941), p. XXXIX.

¹³ Dr. N. POPESCU-PRAHOVA, "Profesorul Dr. Valerian Şesan", p. XXXIX.

¹⁴ Dr. C. N. TOMESCU, "Arhipresviter stravrofor Dr. Valerian Şesan", p. XLI.

economic advisor, facing in countless cases major problems¹⁵, but he solved all these with great selflessness and wisdom. At the same time, he was a real militant for helping the clergy in Bucovina¹⁶ in times of austerity.

University professor Vl. Prelipcean, who was also the administrator of *Candela* magazine, recorded some thoughts about father Valerian Şesan in the article: Professor Valerian Şesan¹⁷, which recalls the soulful and intellectual qualities, with a quick and sparkling wit¹⁸, which the canonist from Chernivtsi owned, being an authentic apologist of the Orthodox Church.

Father Valerian Şesan was valued and appreciated by his students, as shown in the article by father Todor Totolici, our Professor of Church Law, "in student life you can get the pleasure of studying one of the subjects of the program and thanks to the proposer, who he has the gift of transposing into souls, what he had in abundance"¹⁹. Also, the professor from Chernivtsi had certain phrases that remained imprinted in the students' souls, according to the example given by Father Todor Totolici, "Life in the Church consists of the relationship between the members, between the members and the authority and between the authority and the members, these relationships are regulated by Church Law"²⁰. In this way, one can understand the admiration and gratitude of the theological students from Chernivtsi, who had him as a mentor and trainer.

A very extensive and complex study was compiled by father Milan Şesan²¹ (the boy of father Valerian Şesan), in which he describes in a complex and vast form, the personality of this great canonist, starting from the ethnogeny of the father²², continuing with his intellectual and spiritual formation²³, then penning the sacramental and didactic activity, concluding with the presentation of his work²⁴.

Father Ştefan Slevoacă, presented in the article: The funeral of professor Dr. Valerian Şesan, how the prohodation service of the canonist from Chernivtsi took place, mentioning the

¹⁵ Pr. Dr. I. PUIU, "Preotul profesor Dr. Valerian Şesan în administrația bisericească", în *Candela*, anul L, LI, LII (1939, 1940, 1941), p. XLVII.

¹⁶ Pr. Dr. I. PUIU, "Preotul profesor Dr. Valerian Şesan în administrația bisericească", p. XLVIII.

¹⁷ Vl. PRELIPCEAN, "Profesorul Valerian Şesan", în *Candela*, anul L, LI, LII (1939, 1940, 1941), p. L-LII.

¹⁸ Vl. PRELIPCEAN, "Profesorul Valerian Şesan", p. L.

¹⁹ Pr. Teodor TOTOLICI, "Profesorul nostru de Drept bisericesc", în *Candela*, anul L, LI, LII (1939, 1940, 1941), p. LIII.

²⁰ Pr. Teodor TOTOLICI, "Profesorul nostru de Drept bisericesc", p. LIV.

²¹ Prof. Dr. Milan ŞESAN, "Familia Şesan", în *Candela*, anul L-LII, 1939-1941, p. LXXIII-XCVI.

²² Prof. Dr. Milan ŞESAN, "Familia Şesan", p. LXXIII-LXXXII.

²³ Prof. Dr. Milan ŞESAN, "Familia Şesan", p. LXXXII-LXXXIX.

²⁴ Prof. Dr. Milan ŞESAN, "Familia Şesan", p. LXXXIX-XCVI.

personalities by name ²⁵ who participated in this event, as well as the speeches of those who took the floor. It should be mentioned that all those who spoke emphasized the importance and special value of Father Professor Dr. Valerian Şesan, through his works ²⁶ canonical and juridical.

Also, Vl. wrote about the father's personality. P., affirming: "One by one, the teacher's training and prestige recommend him for high dignities in the Church, in the University, as well as in social life"²⁷.

One of the best-known Romanian canonists from the post-war period, father Liviu Stan paid tribute to the personality of priest Valerian Şesan, on the occasion of his transition to the eternal ²⁸, considering him a polyglot: "Thoroughly educated from youth (...), possessing the Slavic, German, Greek and Latin languages"²⁹, who, in addition to his teaching activity, developed a multilateral activity in society, being involved in the administration, in culture, in Romanian politics in Bucovina, as well as a friend of the neighboring states, especially the Czech people³⁰.

A few years later, another record appears of one of his most meritorious students, Father Petru Rezuş ³¹, who wrote about the professor from Bucovina ³²: "campaigned and wrote true masterpieces, on the most important canonical issues, which troubled the Church in his time"³³.

The importance of his work in the development of Church Law was only written in 1976³⁴, through the work: Professor Valerian Şesan's contribution to development Church law, in which Vasile Axinia broadly addressed several topics that Father Valerian Şesan researched, such as: about the collective bodies exercising church power³⁵, the problem of the relationship between the State and the Church, the right of devolution, etc.

Currently there are three references, in which the work and personality of the canonist Valerian Şesan is mentioned.

²⁵ Pr. Dr. Ştefan SLEVOACĂ, "Funerariile profesorului Dr. Valerian Şesan", în *Cuvântul Preoţesc*, anul VII (1940), nr. 5, p. 2-6.

²⁶ Pr. Dr. Ştefan SLEVOACĂ, "Funerariile profesorului Dr. Valerian Şesan", p. 2.

²⁷ Vl. P., "Profesorul Valerian Şesan", în *Cuvântul Preoţesc*, anul VII (1940), nr. 5, p. 1-2.

²⁸ Dr. Liviu STAN, "Prof. Dr. Valerian Şesan", în *Telegraful Român*, anul LXXXVII (1940), nr. 21, p. 3.

²⁹ Dr. Liviu STAN, "Prof. Dr. Valerian Şesan", p. 3.

³⁰ Dr. Liviu STAN, "Prof. Dr. Valerian Şesan", p. 3.

³¹ Dr. Petru REZUŞ, "Canonistul ortodox Dr. Valerian Şesan", în *Altarul Banatului*, anul II (1945), nr. 1-2, p. 77-78.

³² Dr. Petru REZUŞ, "Canonistul ortodox Dr. Valerian Şesan", p. 78.

³³ Dr. Petru REZUŞ, "Canonistul ortodox Dr. Valerian Şesan", p. 77.

³⁴ Drd. Vasile AXINIA, "Contribuţia profesorului Valerian Şesan la dezvoltarea Dreptului bisericesc", în *Studii Teologice*, anul XXVIII (1976), nr. 7-10, p. 600-610.

³⁵ Drd. Vasile AXINIA, "Contribuţia profesorului Valerian Şesan la dezvoltarea Dreptului bisericesc", p. 607.

Professor Mircea Păcurariu mentions him in his work³⁶, recalling his life and work.

Father professor Iulian Mihail Constantinescu³⁷, synthesized in a special way the life and activity of father Valerian Șesan, recalling the most important works³⁸, and at the same time tracing some research directions that the canonist from Chernivtsi approached, highlighting the relevance of his work for the development of Church Law³⁹.

Răzvan Perșa, in his doctoral thesis, referred to the thinking of father Valerian Șesan⁴⁰, analyzing the fundamental elements of Canon Law. At the same time, Father Tudor Budeanu⁴¹, also in his doctoral thesis he tangentially mentioned the life and work of Professor Valerian Șesan.

There were also other theology professors who studied the topics addressed by Father Valerian Șesan. I mention the following as related topics researched:

1. The following books and studies have appeared on the relationship between the State and the Church: I. Sireteanu, *Raportul între Biserică și Stat*, București, 1897; M. Chiriță, *Raportul dintre Stat și Biserică din punctul de vedere juridic*, București, 1898; D. G. Boroianu, “Biserica și Statul. Câteva cuvinte asupra chestiunii”, în *Biserica Ortodoxă Română*, anul XXXIII (1909), nr. 5, p. 517-532; D. G. Boroianu, “Câte ceva despre învățătura despre Biserică și Stat”, în *Biserica Ortodoxă Română*, anul XXXIV (1910), nr. 12, p. 965-984; I. Mateiu, *Dreptul bisericesc de stat în România întregită*, București, 1926; A. Boldura, *Problema politice creștinești și Statul*, Chișinău, 1933; I. Mateiu, *Politica bisericească și Statul român*, Sibiu, 1931; Grigore Comșa, *Ortodoxia și Româanismul în trecutul nostru*, Arad, 1933; Iacob LAZĂR, *Politica scaunului papal*, Cluj, 1936; N. Popescu-Prahova, *Raporturile dintre Stat și Biserică*, Chișinău, 1936; Milan Șesan, *Starea religioasă din Germania de după război*, Cernăuți, 1938; Theodor Fecioru, *Poporul român și fenomenul religios*, București, 1939; Nichifor Crainic, *Ortodoxie și Etnocrație*, București, 1939; V. Șesan, *Catedra de drept bisericesc*, Cernăuți, 1939; Dumitru Stăniloae, *Ortodoxie și Româanism*, Sibiu, 1939; Gr. Marcu, *Biserica ortodoxă înaintemergătoare a statului național român*, Sibiu, 1940; N. Popescu-Prahova, *Creștinism și națiune*, București, 1941; S. Mehedinti-

³⁶ Pr. Prof. Dr. Mircea PĂCURARIU, *Dicționarul teologilor români*, Editura Andreiana, Sibiu, 2014, p. 637-638.

³⁷ Iulian Mihail CONSTANTINESCU, *Dreptul canonic ortodox ca știință*, Ediția a II-a, Editura Universitaria, Craiova, 2020, p. 76-77.

³⁸ Iulian Mihail CONSTANTINESCU, *Dreptul canonic ortodox ca știință*, p. 77.

³⁹ Iulian Mihail CONSTANTINESCU, *Dreptul canonic ortodox ca știință*, p. 77.

⁴⁰ Răzvan PERȘA, *Natura canoanelor și principiile de interpretare a lor în dreptul canonic ortodox al secolelor XIX-XX*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2021, p. 60-63.

⁴¹ Pr. Dr. Tudor BUDEANU, *Lazăr Iacob și opera sa canonic-juridică. O evaluare canonic-juridică a contribuției sale la dezvoltarea Dreptului bisericesc*, (teza de doctorat), Arad, 2020, p. 100-101.

Soveja, *Creștinismul românesc*, București, 1941; Liviu Stan, *Rasă și Religione*, Sibiu, 1942; Liviu Stan, “Relațiile dintre Biserică și Stat. Studiu istorico-juridic”, în *Ortodoxia*, anul IV (1952), nr. 3-4, p. 353-461;

2. Regarding the issue of ecclesiastical autonomy, the following works appeared: Iorgu Ivan, “Autonomia Bisericii în concepția I.P.S. Mitropolit Nicolae Bălan”, în vol. *Omagiu I.P.S. Mitropolit Nicolae Bălan la 50 de ani de arhierie*, Sibiu, 1956, p. 155-172; Liviu Stan, “Despre autonomia bisericească”, în *Studii Teologice*, anul X (1958), nr. 5-6, p. 376-393; Liviu Stan, “Autocefalia și autonomia în Ortodoxie”, în *Mitropolia Olteniei*, anul XIII (1961), nr. 5-6, p. 278-316; Ilie Moldovan, “Etnicitate și autonomie. Considerații de ordin teologic-moral, cu ocazia aniversării autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române”, în *Centenarul Autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române. 1885-1985*, Bucurest, 1987, p. 234-267; Georgică Grigoriță, “Autonomie et synodalité dans l’Eglise orthodoxe (les prescriptions des saints canons et les réalités ecclésiales actuelles)”, în *Studii Teologice*, anul V (2009), nr. 1, p. 141-214.

3. The problem of church autocephaly has been addressed by numerous teachers. In this regard, the following works were written: Gheorghe Ciuhandu, “Autochefalie și autonomie bisericească”, în *Revista Teologică*, anul XI (1921), p. 33-50; Liviu Stan, “Despre autocefalie”, în *Ortodoxia*, anul VIII (1956), nr. 3, p. 369-396; John Erickson, “Autocephaly in Orthodox Canonical Literature to the thirteenth century”, în *Saint Vladimir’s Theological Quarterly*, anul XV (1971), p. 28-41; M. Ciucur, “Dreptul de acordare a autocefaliei în Biserica Ortodoxă”, în *Studii Teologice*, anul XXIX (1977), p. 536-541; Ioan Floca, “L’autocéphalie dans l’Eglise orthodoxe roumaine”, în *Kanon*, anul V (1981), p. 104-113; Ioan N. Floca, “Faze și etape ale stărilor de independență de tip autonom și autocefal în Biserica ortodoxă Română”, în *Mitropolia Ardealului*, anul XXX (1985), nr. 5-6, p. 288-298; Iorgu Ivan, “Autocefalia Bisericii Ortodoxe Române – un veac de la recunoașterea ei”, în *Studii Teologice*, anul XXXVIII (1986), nr. 2, p. 14-38; P. F. Daniel Ciobotea, Patriarhul României, “Autocefalia bisericească: unitate de credință și libertate de conducere”, în *Centenarul autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române, 1885-1985*, București, 1987, p. 11-17; P. F. Daniel Ciobotea, Patriarhul României, “Autocefalia bisericească: unitate de credință și libertate de conducere”, în *Centenarul autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române, 1885-1985*, București, 1987, p. 268-278; Nicolae Dură, “Forme și stări de manifestare a autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române”, în *Centenarul autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române, 1885-1985*, București, 1987, p. 127-144; I. Ivan, “Etnosul-neamul, temei divin și principiu

fundamental canonic al autocefaliei bisericești”, în *Centenarul Autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române. 1885-1985*, Bucurest, 1987, p. 186-201; Constantin Galeriu, “Autocefalie și Ortodoxie. Aspecte eclesiologice”, în *Centenarul autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române. 1885-1985*, București, 1987, p. 202-233; Constantin Rus, “Probleme referitoare la autocefalie”, în *Prezența Bisericii într-o Europă unită. O nouă dimensiune a dialogului ecumenic și intrereligios*, Arad, 2005, p. 209-238; Constantin Rus, “Unity and Autocephaly. Some canonical remarks”, în *The Place of Canonical Principles in the Organization and working of Autocephalous Orthodox Churches, The Canon Law International Symposium*, The Orthodox heology Faculty's Center od Theological-Historical Studies and Pastoral-Missionary Prognosis, Arad, 2008, p. 135-171; Georgică Grigoriță, “Autocefalia în Biserica Ortodoxă. Studiu canonic”, în *Autocefalia: libertate și demnitate*, București, 2010, p. 65-82; Georgică Grigoriță, “Autocefalia în sinodalitate. Autonomia eclezială în Biserică din punct de vedere canonic”, în *Biserica Ortodoxă Română*, anul CXXX (2010), nr. 1, p. 229-259; Constantin Rus, “Canonul 34 apostolic și implicațiile sale canonice”, în *Ortodoxia*, anul V (2013), nr. 2, p. 68-83.

4. A very complex study was written about the issue of the right of devolution by the parent Constantin Pîrvu, “Dreptul de devoluțiune”, în *Studii Teologice*, anul VI (1954), nr. 7-8, p. 386-398, as well as the study of Father Professor Constantin Rus, “Canonul 5 al Sinodului I Ecumenic și importanța lui pentru dreptul canonic ortodox”, în Marius Țepelea, Mihai Brie, Viorel Popa (coords.), *Epoca, personalitatea și contribuția împăratului Constantin cel Mare la libertatea și consolidarea Bisericii creștine. Simpozionul internațional – Oradea, 23-24 mai 2014*, Editura Universității din Oradea, Oradea, 2014, p. 56-75.

5. The issue of the revision of canons and other church norms, as well as their codification, was addressed by a number of canonists, being a current topic, recalling the most relevant ones: Constantin Dron, *Valoarea actuală a canoanelor*, București, 1928; Gheorghe Soare, *Înapoi la sfintele canoan*, București, 1928; Prof. Dr. Nicolae Popovici, “Codificarea dreptului bisericesc ortodox răsăritean”, în vol. *Omagiu Înaltpreasfinției Sale Dr. Nicolae Bălan, Mitropolitul Ardealului*, Sibiu, p. 678-681; Liviu Stan, “Codificarea canoanelor”, în *Studii Teologice*, anul XXI (1969), nr. 9-10, p. 627-648; Arhim. Bartholomeu Arthonanis, *De la codification des sacrés canons et des sustitutions canonique dans l'Eglise Orthodoxe*, Thesaloniki, 1970; Liviu Stan, “Codificarea canoanelor”, în Liviu Stan, *Biserica și dreptul, 2. Izvoarele Dreptului Canonic Ortodox*, Pr. Conf. Univ. Dr. Irimie Marga (coord.), Editura Andreiana, Sibiu, 2012.

6. The issue of convening the Ecumenical Synod was addressed in the following works: Ch. Costescu, *Istoria sinoadelor locale înainte de Sinodul I Ecumenic din Niceea*, București, 1896; Liviu Stan, “Cu privire la un viitor Sinod ecumenic”, în *Ortodoxia*, anul IV (1952), nr. 3-4, p. 583-603; Ioan Coman, “Sinoadele ecumenice și importanța lor pentru viața Bisericii”, în *Ortodoxia*, anul XIV (1962), nr. 3, p. 291-325; Liviu Stan, “Despre recepția de către Biserică a hotărârilor sinoadelor ecumenice”, în *Studii Teologice*, anul XVII (1965), nr. 7-8, p. 395-401; Ioan Coman, “Sinoadele ecumenice ca expresie a universalității Bisericii”, în *Studii Teologice*, anul XIX (1967), nr. 1-2, p. 3-22; Liviu Stan, “Problema unui viitor sinod ecumenic și poziția Bisericii ortodoxe față de el”, în *Ortodoxia*, anul XX (1968), nr. 7-8, p. 395-401; Liviu Stan, “Importanța vechilor sinoade ecumenice și problema unui viitor sinod ecumenic”, în *Studii Teologice*, anul XXIII (1971), nr. 3-4, p. 190-211; Virgiliu Vîlcu, “Convocarea Sinoadelor Ecumenice”, în *Mitropolia Moldovei și Sucevei*, anul LV (1979), nr. 7-8, p. 478-491; Peter L' Huillier, *Dreptul bisericesc la Sinoadele Ecumenice I-IV*, traducere de Alexandru I. Stan, Editura Gnosis, București, 2000; Pr. Prof. Dr. Viorel Ioniță, *Hotărârile întrunirilor panortodoxe din 1923 până în 2009*, Editura Basilica, București, 2013.

7. Problems regarding the reorganization of the Romanian Church were addressed by the following authors: : Iorgu Ivan, “Importanța principiilor fundamentale canonice de organizație și administrație pentru unitatea Bisericii”, în *Mitropolia Moldovei și Sucevei*, anul XLV (1969), nr. 3-4, p. 155-165; Constantin Rus, “Importanța canoanelor Sinodului II ecumenic pentru organizarea și disciplina Bisericii”, în *Biserica Ortodoxă Română*, anul CI (1983), nr. 3-4, p. 272-285; Nicolae Dură, “Principiile canonice, fundamentale de organizare și funcționare a Bisericii Ortodoxe și reflectarea lor în legislația Bisericii Ortodoxe Române”, în *Mărturie Ortodoxă*, anul VI (1987), p. 127-144; Constantin Rus, “Principii de organizare și disciplină bisericească în canoanele Sinodului VII ecumenic de la Niceea din anul 787”, în *Mitropolia Banatului*, anul XXXVII (1987), nr. 2, p. 40-57; Constantin Rus, “Principii și dispoziții de organizare și disciplină bisericească în canoanele Sinodului al VII-lea Ecumenic”, în *Teologia icoanei și provocările ei în lumea contemporană*, Editată de Centrul de Studii Teologice-istorice și de prognoză pastoral-misionară al Facultății de Teologie, Arad, 2008, p. 21-42; Constantin Rus, “Canonul 4 al Sinodului I Ecumenic și importanța lui pentru organizarea Bisericii”, în Pr. Dr. Daniel Alic (coord.), *Taină și Mărturisire, Simpozionul internațional Caransebeș, 13-14 mai 2013*, Editura Episcopiei Caransebeșului și Editura Art Press, Caransebeș, Timișoara, 2014, p. 222-235; Ioan

Vasile Leb, Gabriel Viorel Gârdan, Marius Eppel, Emilian Iustinian Roman, Mircea Gheorghe Abrudan, *Instituții ecleziastice ortodoxe. Izvoare legislative bisericești și laice (sec. XVIII-XX)*, vol. I, Editura Doxologia, București, 2022; Ioan Vasile Leb, Gabriel Viorel Gârdan, Marius Eppel, Emilian Iustinian Roman, Mircea Gheorghe Abrudan, *Instituții ecleziastice ortodoxe. Izvoare legislative bisericești și laice (sec. XVIII-XX)*, vol. II, Editura Doxologia, București, 2022.

8. One of the most important themes, which were debated, refers to religious marriage, with a significant number of authors: R. Roșca, *Divorțul în Biserica ortodoxă și cea romano-catolică*, Sibiu, 1896; Ionescu N., *Cauzele de divorț în Biserica romano-catolică*, București, 1926; Popescu Prahova N., *Cauzele de divorț în Biserica romano-catolică*, București, 1926; Petreuc G., *Divorțul, dreptul și procedura*, Cernăuți, 1939; Ioan Petruță, *Rudenia spirituală*, Editura Diecezana, Arad, 1941; G. I. Soare, “Impedimentele la căsătorie și motivele de divorț”, în *Biserica Ortodoxă Română*, anul XLI (1943), nr. 4-6, p. 230-264; Pr. Prof. Dr. Liviu Stan, “Căsătoriile mixte și ultimele măsuri luate de Vatican în privința lor”, în *Studii Teologice*, anul XX (1968), nr. 7-8, p. 487-498; Marcel Ciucur, “Căsătoriile mixte, din nou la ordinea zilei”, în *Mitropolia Banatului*, anul XX (1970), nr. 7-9, p. 593-598; Marcel Ciucur, “Problema căsătoriile mixte în lumina documentelor oficiale și a propunerilor comisiilor interconfesionale din ultimul deceniu”, în *Mitropolia Moldovei și Sucevei*, anul LI (1975), nr. 7-9, p. 593-597; Prof. Iorgu Ivan, “Căsătoria – Sfânta Taină a Bisericii și instituție juridică” în *Biserica Ortodoxă Română*, anul CI (1983), nr. 9-10, p. 732-755; Nicolae Dură, “Impedimentele la căsătorie în lumina hotărârilor celei de a doua Conferințe Panortodoxe Presinodale”, în *Mitropolia Banatului*, anul XXXIV (1984), nr. 7-8, p. 404-416; Michel Legrain, *Les divorces remarries*, Centurion, Paris, 1987; Angeliki E. Laiou, “Marriage Prohibitions, Marriage Strategies and the Dowry in Thirteenth-Century”, în *La Transmission du Patrimoine: Byzance et l'aire méditerranéenne*, edited by Joelle Beaucamp and Gilbert Dagron, Paris: Bocard, 1988, p. 129-160; Ioan Floca, “Căsătoriile mixte în lumina învățaturii și practicii ortodoxe”, în *Mitropolia Ardealului*, anul XXXIII (1988), nr. 5, p. 30-36; Nicolae Dură, “Căsătoriile mixte în lumina învățaturii și practicii canonice ortodoxe”, în *Ortodoxia*, anul XL (1988), nr. 1, p. 94-100; Arhid. Prof. Dr. Ioan N. Floca, “Impedimente la căsătorie și cununie”, în *Mitropolia Ardealului*, XXXIV (1989), nr. 1, p. 30-36; Arhid. Prof. Dr. Ioan N. Floca, “Rudenia ca impediment la căsătorie și cununie”, în *Studii Teologice*, anul XLIV (1992), nr. 1-2, p. 17-32; Judith Evans Grubbs, *Law and Family in Late Antiquity: The Emperor Constantine's Marriage Legislation*, New York: Oxford University Press, 1995; N. Grecu,

“Afinitatea – instituție a dreptului familiei”, în revista *Dreptul*, (1995), nr. 10-11, p. 79-82; Pr. Dr. Constantin Mihoc, *Taina căsătoriei și familia creștină*, Editura Teofania, Sibiu, 2002; John Meyendorf, *Marriage. An Orthodox Perspective*, Crestwood, New York, 2003; Ion T. Amuza, *Căsătoria și divorțul în vechiul drept românesc*, Editura Sylvi, București, 2003; Pr. Prof. Univ. Dr. Constantin Rus, “Căsătoriile mixte și tradiția canonică a Bisericii Ortodoxe”, în *Teologia*, anul VIII (2004), nr. 4, p. 115-142; Irimie Marga, “Introducere în dreptul matrimonial ortodox”, în *Revista Teologică*, anul XVI (2007), nr. 3, p. 162-175; Cătălina Mititelu, “Elemente de drept matrimonial în Pravilele românești tipărite din secolul al XVII-lea”, în *Dionysiana*, (2008), nr. 1, p. 412-419; Iulian Mihail Constantinescu, *Biserica și instituția căsătoriei. Condițiile administrării căsătoriei. Studiu juridico-canonic*, Editura Aius, Craiova, 2008; Ioan Cozma, “Căsătoriile mixte în teoria și practica Bisericii Ortodoxe”, în *Altarul Reîntregirii*, anul XV (2010), nr. 2, p. 147-166; Iulian Mihail Constantinescu, *De impedimentis matrimonii de la acrivia canonică la iconomia bisericască*, Editura Universitaria, Craiova, 2011; Georgică Grigoriță, “Căsătoria potrivit dreptului canonic ortodox”, în Constantin Rus, Emilian-Iustinian Roman (coords.), *The Christian family*, Editura Universității “Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2013, p. 138-158; Ionuț Gabriel Corduneanu, “Raportul între căsătoria religioasă și cea civilă în România din perspectiva dreptului omului”, în Constantin Rus, Emilian-Iustinian Roman (coords.), *The Christian family*, Editura Universității “Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2013, p. 313-331; Pr. Prof. Univ. Dr. Constantin Rus, “Căsătoria după canoanele ratificate de Sinodul al II-lea Trulan”, în Constantin Rus, Emilian-Iustinian Roman (coords.), *The Christian family*, Editura Universității “Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2013 p. 70-123; Constantin Rus, “Termenul digamoi (căsătorii a doua oară) din canonul 8 al Sinodului I Ecumenic. Considerații canonice”, în Cosmin Panțuru (ed.), *Tradiție și modernitate în mărturisirea credinței. 100 de ani de la sfințirea bisericii Sf. Ilie din Timișoara-Fabric*, Sibiu, 2013, p. 221-236; Nicolae Dură, Piotr Kroczeck, Cătălina Mititelu, *Marriage from the Roman Catholic and Orthodox points of view*, Editura Scriptum, Krakow, 2017; Cătălina Mititelu, “Reglementări ale Noului Cod civil român privind logodna”, în *Revista Națională de Drept*, (2018), nr. 7-9, p. 59-62.

9. Another current topic researched by Father Valerian Șesan refers to the relations of the Romanian Orthodox Church with other Orthodox Churches and Christian denominations. This topic has also been treated by the following authors: Mitropolitul Firmilian, “Consfătuirile Cultelor”, în *Ortodoxia*, anul IV (1952), nr. 3-4, p. 331-337; P. F. Daniel Ciobotea, Patriarhul

României, “Înțelesurile conciliarității ortodoxe și participarea credincioșilor la ea astăzi”, în *Ortodoxia*, anul XL (1988), nr. 4, p. 113-135; I. Marga, *În dragoste și adevăr. Dialogul teologic oficial ortodox-catolic, de la Rodos la Balamand*, București, 2000; Constantin Rus, “Documentul de la Ravena și viitorul dialog între ortodocși și catolici. O abordare canonică”, în *Altarul Banatului*, XXII (2011), nr. 11-12, p. 116-135.

4. Purpose, limits and originality

The present work has a double purpose, highlighting the historical and theological-canonical aspect. The historical purpose is identified by presenting the historical context, in which father Valerian Șesan carried out his activity, as a priest and teacher. It is also through this aspect that his intellectual and spiritual evolution is highlighted, recalling his origin, his training in various prestigious institutions in Europe, as well as the way in which he campaigned for the integration of Greater Romania, having a significant role on the part of the Metropolitanate of Bucovina.

The theological-canonical purpose is highlighted by the work of father Valerian Șesan, where the theological value of the canons is combined in a special symphony with the ecclesial life of the Christian, this being concretized by his studies of Canon Law, which have a special value in the branch Ecclesiastical law.

In the composition of this work, I approached and treated the work of Professor Valerian Șesan from a canonical perspective, summarizing only the themes in the sphere of Church Law, which by the way has always been a continuous and perpetual preoccupation of the canonist from Chernivtsi. Also in this thesis I have mentioned some historical and cultural studies, which include: the desire for the union of Bucovina with the Motherland, and from a cultural perspective, father Valerian Șesan's sympathy for the Czech people, for which he established certain associations, delivered various speeches, etc. Those mentioned could be addressed and researched in the future, and then included in a subsequent paper.

In this paper, I want to outline some directions, which Father Valerian Șesan addressed and which are really an integral part of the branch of Canon Law, and at the same time bring back to the attention of Romanian theologians, his canonical work, which contributed especially during the interwar to the development and systematization of Church Law.

5. Research methodology

In order to compile this work, I tried to assume a complex and concise, not rigid methodology, in which I used several methods, starting with the historical method, which I applied especially in chapter I, analyzing the origin of the term canon, as well as in the second chapter, where I referred to the life and activity of father Valerian Şesan. Another method that I used in this work is the expository method, applied in chapter III. At the same time, I also used the comparative method, this can be found mainly in the IVth chapter, where I placed in parallel certain topics that the canonist Valerian Şesan researched, and which I also found in other canonists⁴².

By applying these methods, I wanted to combine in a harmonious form, the canonical, ecclesiological, historical, as well as dogmatic aspect, for a simpler understanding of the thinking of the Bucovinian canonist.

6. The structure and content of the paper

The work entitled: The canonical work of Rev. Prof. Dr. Valerian Şesan. A critical assessment of his work and its importance for the systematization of Church Law is structured in five chapters, each of which is divided into several subchapters, preceded by an introduction and followed by conclusions, bibliography and appendices.

So in the introduction I mentioned the reason for choosing the subject, then the object of the research, after which I mentioned in the research stage all the studies written on the basis of this theme, continuing with the purpose, limits and originality, then I mentioned the methods used in the elaboration of this work, and in the end introduction, I showed what were the difficulties I encountered during the research.

I titled the first chapter: The Development of Romanian Canon Law in the 19th century, within it I made a historical foray, presenting the context in which Romanian Canon Law developed, as well as the main elements addressed in the first Law textbooks published. At the same time, we analyzed the terminology and meaning of the word canon, detailing the relationship between Church canons and State laws, as well as the relationship between Church canons and dogmas. An important aspect that I wanted to capture in this chapter refers to the semasiological

⁴² Saint Andrei Şaguna, Archimandrite Professor Constantin Clementie Popovici, Professor Constantin Erbiceanu, Archbishop Vasile Pocitan, Father Professor Liviu Stan, etc.

evolution of the term canon, which can be understood as a pastoral rule, priest's penance, list of Holy Scripture books, list of Church saints, Eucharistic prayer or poetic song of Christian worship.

Analyzing in detail the etymology of the term canon, I found, based on specialized dictionaries, that it comes from the Greek term "κάνων", deriving from the Hebrew word "qaneh", which has several meanings, such as: model, guide, norm, rule, straightener, righteous⁴³, which over the centuries has been used in several senses.

The canons are understood as pastoral rules of the Church, which were issued by the ecclesial authority with a view to the perfection of Christians, and received consensually by the whole Church. I could affirm that the assumption of the holy canons in the ecclesial life can be exhaustively covered by the notion of canonical theology, which presents a thaumaturgic character, not including punishments with a criminal aspect, but only penances or sanctions with a church foundation. From where it can be understood, the canon as penance that the priest establishes within the Holy Confession, which has the purpose of correcting the penitent, and at the same time it has a personal and private character.

Concluding, this chapter, by addressing the subject of the nature of Orthodox canon law in the 19th century, recalling the most prominent canonists of that age, Saint Andrei Şaguna and Archimandrite Professor Constantin Clementie Popovici.

The Şagunian hierarch submitted a pioneering work in order to develop and systematize Church Law in Transylvania and beyond. His thinking remained in the field of Canon Law, an example to follow. His exceptional works were accepted and accepted by the Romanian canonists.

The quintessence of his thinking can be included in the desire to compile a manual of law, for the use of the priesthood, but also of the faithful to know fundamental issues in the sphere of Canon Law. Thus, Metropolitan Andrei Şaguna compiled a manual of canon law entitled *Elementse dreptului canonic*, which was published in two editions, in 1854 and 1855. This manual was for the period of the 19th century a practical guide for understanding church life, especially because it was systematized and structured in a complex, concise and clear way. The content of the manual refers to general notions and themes, such as: about the Church, about the distribution of law, about the nature of law, etc.

⁴³ Emilian Iustin ROMAN, "Κανών"- chintesența legislației bisericești actuale", în Constantin DRON, *Valoarea actuală a canoanelor*, Editura Doxologia, Iași, 2016, p. 23-46.

A second very well-known manual is the Compendium of Canon Law, which saw the light of day for the first time in 1868, in which it divides canon law: internally, referring to the internal life of the Church, preum and externally, which concerns the relationship between the State and Church. Another aspect that he captures in this compendium is the definition of canon law.

Father Constantin Clementie Popovici represented for the Faculty of Theology in Chernivtsi, the beginning of the development of theology and especially of Church Law. Studying in Vienna, with Joseph von Zhishman as his teacher, he addressed important topics of Law.

In the two representative studies: *The Fountains and Codes of Orthodox Church Law* and *The Character and Position of Church Law in the Body of Sciences*, published in *Candela* magazine in 1885 and the second in 1890, the first presents important elements, such as: about the division Law: written and unwritten divine law, written and unwritten human law, then deals with the sources and sources of law. The second study presents Father Clementie Popovici's thinking regarding the relationship between church law, jurisprudence and theology, as well as the position of canon law among legal sciences.

I named the second chapter: Rev. Prof. Dr. Valerian Şesan – Biographical references, where I used the historical research method, presenting historical data about the personality, formation and activity of the canonist from Chernivtsi, giving information about his formation in Chernivtsi, Vienna, Prague, Athens, Jerusalem, Kiev, Saint Petersburg, as well as about priestly activity, fulfilling several missions, as dean, member of various higher church bodies, member of cultural associations, as well as a delegate of the Church Romanian Orthodox at certain congresses, as well as about didactic activity, being a professor at the Faculty of Theology in Cernăuți, then dean, and rector of the University of Cernăuți.

In addition to fulfilling these functions, he was a devoted patriot, campaigning for the union of Bucovina with the motherland, being part of the committee that prepared this desire.

At the same time, he steadfastly supported the issue of the establishment of the Romanian Patriarchate, supported the obtaining of the autocephaly of the Polish Orthodox Church and campaigned and fought for the autonomy of the Church, being a truthful apologist of the Orthodox Church and an irresistible fighter for the country and the nation.

In the third chapter: The work of the canonist Valerian Şesan, I captured the entire work, among which I mention the *Universal Law Course*, published in 1942, by professor Milan Şesan, then the studies he published during the courses of doctorate, as well as during his teaching career

as a professor at the Faculty of Theology in Chernivtsi. Concluding this chapter, by presenting the articles, reviews, communications, as well as some occasional speeches that Father Professor Dr. Valerian Şesan presented in different contexts.

In this sense, the canonist from Chernivtsi gave several speeches, with a major impact among the young students, as well as the people who listened to him. Some of these speeches were published, others unfortunately did not see the light of day.

The fourth chapter, entitled: Analysis of the manual of Universal Church Law by the canonist Valerian Şesan and the definition of the collective bodies exercising church power, in which I approached and researched the directions of request presented in the manual of Church Law of the Bucovina professor, using the method comparative and expository, presenting the thinking that father Valerian Şesan, as a priest and teacher, assumed.

I started this chapter by presenting a comparison between the problems of church law from the perspective of canonist Valerian Şesan found in his manual and problems of church law identified in the law manuals that appeared before him.

First we talked about the thinking of Saint Andrei Şaguna, who is the first initiator of the compilation of a manual of church law in the Romanian space. He analyzed the most important institutions of society, the Church and the State, specifying the relationship between them. Another aspect captured in his research is about the term canon, as well as the types of canons, such as dogmatic, moral, liturgical canons, etc. Another novelty that appeared in the Law manual of the Transylvanian hierarch is the definition of law, as well as its division. It is worth noting the use of the hermeneutic method of interpreting scriptural texts.

The second canonist is Father Professor Constantin Clementie Popovici, who I mention is tributary to the social vision of law, attempting a corroboration with the dogmatic, moral and liturgical, this being a novelty brought into the sphere of Church Law. It also deals with the relationship between the Church and the State, as well as with the canons of the Church.

The professor of Church Law at the Faculty of Theology in Bucharest, Vasile Pocitan, in his textbook: Compendium of Church Law of the Orthodox Church, compared to the Latin, Protestant, etc. churches and with special references to the laws and regulations of the autocephalous Romanian Orthodox Church, a major influence of Professor Clementie Popovici's thinking is very clearly observed. It addresses the definition of Church Law, as well as its grouping. He divides law in the same way as Professor Clementie, by object, subject, and

legislative authority. What is noteworthy in the writings of this canonist, the fact that law in general divides it into secular law, which refers to the ephemeral and earthly happiness and joy of man, and canon law, which refers to transcendent and eternal happiness.

Professor and historian Constantin Erbiceanu, in his brief work, addresses a wide range of legal topics such as: the difference between canon law and church law, the position of law in the sphere of law in general, then the division of law into divine law and human law. Like his predecessors, in defining the Church, he starts from the idea that the Church is a human society, with spiritual goals, and which needs its own regulation and legislation. It also addresses the subject of canons, which it divides into dogmatic, moral and mixed, as well as the relationship between Church and State.

In the work of Professor Dimitrie Boroianu, elements from the thinking of his predecessors can be found, especially from the thinking of Professor Constantin Clementie Popovici. An important aspect that it debates is the question of the nature of law, as well as of canons.

Father Valerian Şesan, in his Universal Church Law course, but also in the multitude of published studies, presents new canonical perspectives, starting with the definition of law starting from the social idea of law, he talks about natural law, subjective law, objective law divided into law positive and customary law. At the same time, in his law manual, he makes a clear distinction between ecclesiastical and moral law, the former having in mind the social life of Church members, the latter regulating the external manifestations of human persons, while morality establishes and regulates the inner part of man. At the same time, the canonist from Chernivtsi establishes in an even clearer form the difference between the two disciplines. As a matter of fact, morality considers the relationship between man and God, while law is the relationship between people, like another aspect, which refers to the origin of the two, moral norms have an unchangeable character, having divine origins, and the norms of objective law are changeable .

Another very important principle assumed and proposed by Father Valerian Şesan in his entire work refers to the idea of a perfect social organism. It also specifies the difference between canon law and church law, the first including the canonical tradition, having as its foundation the holy canons, and the second, the state legislation assumed and received by the entire Church.

Regarding the division of law, he is tributary to his teacher, Constantin Clementie Popovici, adding some new principles, as follows: The law divides it: 1. According to the source or body of legislation, first the written positive divine law and the unwritten divine law and the

human ecclesiastical law; 2. According to the circle of competence of the principles, it can be universal ecclesiastical law, and particular ecclesiastical law; 3. According to the external structure of the principles, which can be written church law and unwritten church law; 4. According to rites and confessions; 5. Ecclesiastical law has the character of public, not private; 5. According to the system, which is based on the fundamental canonical norms.

I called the fifth chapter: Problems of church organization and administration in the work of the canonist Valerian Şesan is the last chapter, being the most complex, because I approached his entire canonical thinking, presenting the relationship between the State and the Church, about autonomy and autocephaly, about the right of devolution, the review of canons and other church norms, about church marriage, the convening of the Ecumenical Synod, the reorganization of the Orthodox Church, the relationship between the Romanian Orthodox Church and sister Orthodox Churches and Christian denominations, concluding with the canonist Valerian Şesan as ecumenist, where I presented some new directions and aspects that this Romanian professor opened in the field of Church Law.

7. Difficulties encountered

During the research of this topic, there were also certain difficulties, especially what it means to recover the work of father Valerian Şesan, published in Candela magazine. In order to solve this problem, I researched the Library of the Holy Synod and the Library of the Romanian Academy, where I managed to find most of the published works, as well as the Universal Law Course, which was printed in 1942.

Unfortunately, a major problem was the one concerning documents regarding the life of Father Professor Valerian Şesan, because the house in Chernivtsi where he lived was burned down, as well as some very important documents (courses in comparative Roman law, studies , etc), and transformed into a commissariat (I received this information from the nephew of father Valerian Şesan, professor Dragoş Şesan). At the same time, due to the social problems between the Russian and Ukrainian people, I no longer had the opportunity to travel to Chernivtsi to try to find certain information in the archive of the University of Chernivtsi. Studying the archives in Vienna was also a problem, since the procedures are quite unfavorable, trying to find some information, I talked to a lawyer in Vienna, who did not manage to get any information, about Father Valerian Şesan .

CONCLUSIONS

The documents found in the Library of the Holy Synod, in the Library of the Romanian Academy, as well as testimonies of Mr. Dragoş Şesan (nephew of father Valerian Şesan), all present the life, personality and complexity of the canonical-theological thinking of the professor from Bucovina.

In the present paper I wanted to outline and highlight the importance of the thinking of Father Professor Valerian Şesan, and to trace some directions that contributed to the systematization and development of Romanian Church Law from the interwar period, especially knowing the fact that towards the end of the 19th century and at the beginning of the 20th century there were few law textbooks, let's remember Saint Andrei Şaguna and the erudite professor from Chernivtsi, Archimandrite Constantin Clementie Popovici.

Placing his activity in the historical context is very important, taking into account the fact that in those times (the pre-war period), there was no very obvious development of church law.

In the doctoral thesis entitled: The canonical work of Rev. Prof. Dr. Valerian Şesan. A critical evaluation of his work and its importance for the systematization of Church Law, we analyzed the fundamental themes in the scope of this discipline, which the Bucovinian canonist approached and researched.

At the Faculty of Theology within the University of Chernivtsi, before him Father Professor Constantin Clementie Popovici worked as a professor at the Law Department, being the first to systematize the discipline of Church Law in a special form. He was the disciple of the canonist Clementie Popovici, from whom he assimilated a lot of information about the importance of church law and who continued his research and deepening in this branch.

Following the research and analysis of the Universal Law Course, studies and articles of father Valerian Şesan, some conclusions can be drawn regarding his life, didactic and sacerdotal activity, as well as his theological-canonical thinking.

In the first chapter, I highlighted the development of Church Law in the 19th century and the beginning of the 20th century, presenting the first law textbooks, which belong to Saint Andrei Şaguna, as well as the two complex studies of father Constantin Clementie Popovici. At the same time, I made a foray into the semasiological evolution of the term "canon", specifying its valences.

In the second chapter, I presented the historical context of Father Valerian Şesan's training, recalling the prestigious institutions in Europe where he developed from an intellectual perspective. To the same extent, I penciled the most important aspects of his publishing, sacramental and professional activity, concluding by mentioning all the distinctions he received.

The content of the third chapter consists of the chronological presentation of all published studies and those that did not see the light of day, because they were destroyed during the Bolshevik invasion.

In the fourth chapter I prepared a presentation of the Universal Law Course, published in 1942 by father Milan Şesan. It is worth noting the way in which Father Valerian Şesan managed to systematize it, structuring it into four chapters and an introduction. The new element included in this course is the general bibliography, presented at the beginning of each chapter. I also presented the legal issues proposed and assumed by father Valerian Şesan, placing them in comparison with those presented in the law manuals of the Romanian canonists before him, being able to state that the most important themes addressed by them are: the definition and division of Law canonical, the nature of the canons, the definition of the Church, the relationship between the State and the Church, etc. I ended this chapter by mentioning and defining the collective bodies exercising ecclesiastical power from the perspective of Professor Dr. Valerian Şesan.

The fifth chapter is the most complex, because I highlighted and included its entire canonical thinking, presenting the themes assumed and addressed, such as: the relationship between the State and the Church, specifying three important directions that must be assumed by the two institutions: cooperation, collaboration and mutual respect. In the same way I detailed the important aspects regarding autonomy and autocephaly, showing the difference between the two, the first term being understood as partial self-government, and the second independent self-government.

The right of devolution is a subject less addressed by Romanian canonists. From the perspective of father Valerian Şesan, this is an essential problem for the good organization of the Church, based on the hierarchical principle. Thus, according to canon 11 of the VII Ecumenical Synod, the metropolitan or the patriarch can intervene in a diocese, without destroying its autonomy.

In contemporaneity, there are certain very important issues that concern the issue of canon revision. In this sense, there are certain conditions in which the canons can be revised, depending

on their content, as mentioned by the Bucovinian canonist. Revising the canons from my point of view would be a necessity, because by making a short foray into them it can be seen that some of them can no longer be applied, so they no longer find their veracity, but I believe that through a research and deepening on the part of those competent and specialized in the field of ecclesiastical law, and of course inspired by the Holy Spirit, a solution can be found that will be useful for the sacramental-spiritual life of Christians.

To the same extent, by finding some methods of adapting the canons, some means can be found by which to find ways of relating to the Christian denominations, of course affirming faith in the Savior Jesus Christ, the Incarnate Logos, and at the same time creating the true experience of the teaching of God in the Orthodox Church.

Convening an Ecumenical Synod presents a great difficulty considering the current issues. By convening a synod, the importance of autocephaly and autonomy can be established for the good organization of administrative-ecclesiastical life. Autonomy and autocephaly can create new directions to reach a uniformity of everything that means the Orthodox Church.

At the same time, in this chapter we addressed the topics: the reorganization of the Church in Romania and the election and constitution of representative and executive bodies, presenting the legislative framework proposed by Father Valerian Şesan.

One of the most important themes researched in this chapter refers to religious marriage, where I have highlighted the conditions for performing the Sacrament of Marriage, as well as the impediments to this Sacrament, as well as to the Engagement. At the same time, I also presented the issue of divorce, being a topical issue.

I ended this chapter, presenting the position of the Orthodox Church regarding relations with sister Orthodox Churches and Christian denominations, mentioning the aspect of harmony, as well as mutual respect. A final subchapter is the one that presents the position of father Valerian Şesan towards ecumenism. This one showing openness to this principle, but always proving to be a truthful apologist of the Orthodox Church.

The novelty brought to the sphere of ecclesiastical law, through the composition of this work, is structured in several directions, which until now have only been analyzed tangentially, either by remembering the work and thinking of this canonist, or only by citing some works which belong to it. In this way, I tried to research and develop the proposed theme in its depth, concluding with the following aspects:

1. The field of Church Law includes a number of canonists, who through their works contributed to its development. Among them, some are very well-known, and others have not been discovered, among which is Father Professor Dr. Valerian Şesan. In this way, I wanted to highlight his personality, as well as the activity carried out in the academic environment, as well as from a sacramental perspective.

2. A second element of novelty is his entire work, which has not been known until now in the sphere of canon law, and through this work we have brought to the attention of theology professors in this field, as well as theological students, the relevance and the importance of this canonist for the entire canonical work of the Church.

3. In order to analyze and treat the subjects, the canonist Valerian Şesan indicates numerous foreign authors, both from the East and especially from the West, which brings great value in order to argue the debated themes. Likewise, numerous scriptural, dogmatic and canonical foundations can be found in the chapters of the law textbook.

4. To Father Professor Dr. Valerian Şesan, he proposes new research topics that have not been addressed, such as: the problem of the right of devolution, the problem of convening the Ecumenical Synod, as well as the problem of revising canons and other norms.

5. Father Valerian Şesan, through his contribution to the development of church law, systematizes the content of the law in a special form, placing it on themes and chapters that have a special cursiveness and coherence. Here I am referring, first, to the Universal Law Course, but also to the very complex studies made up by it.

7. The studies that the father published in Candela magazine are of particular importance for the organization and functioning of the Church, but especially for the organization of the Christian's spiritual life. In this sense, the most important study, from my point of view, is the Review of Canons and other church norms, as well as their codification. At the same time, a problem of contemporaneity is the necessity of convening a synod, in which to decree universal decisions, which the whole Church must assume.

8. It clearly and concisely defines each term with church specificity, which for that period was a new thing: example: the Church being an institution of divine origin, it is the totality of people who believe in Christ, are baptized in the name of the Holy Trinity or the explanation in detail of the Mystery of Marriage.

9. It opens new perspectives for the relationship with the State, with sister Orthodox Churches and with Christian denominations.

10. In the course of his studies, the canonist from Chernivtsi juxtaposes the teachings of the Orthodox faith with the Roman Catholic and Protestant ones, presenting the inter-denominational differences and at the same time, offers the possibility of understanding the approach to the subjects from the branch of Church Law, from an Orthodox perspective.

11. In a general sense, Father Professor Dr. Valerian Şesan combined the study of Church Law issues with the issue of national unity, especially the changes that occurred in 1918, both from a jurisdictional-ecclesiastical and territorial point of view- state, which led to the reorganization of the Church in Romania, and the creation of an organizational Regulation or Statute for the entire Orthodox Church in our country.

The canonist from Chernivtsi is an emblematic figure for Romanian theology in general and for Church Law in particular, and will forever remain one of the illustrious faces and great personalities, who in difficult times and in trying periods managed to keep the flame of Orthodoxy unextinguished.

Through his entire work, he created new directions for research and deepening Church Law, showing openness towards other religions, participating in inter-denominational conferences, but always as an ecumenist, he defended the teachings of the Orthodox faith, and although he studied in predominantly Catholic countries, even using in the composition of his studies the works of many Western canonists, he managed to preserve the teaching of the right faith.

Each of his studies conclude through unity, collaboration, obedience to the higher organs, placing them in the experience of spiritual life, not only from an administrative or sacramental perspective, but combining the two in a synergistic act.

The themes addressed by the Romanian canonist are very vast, but each of them is presented in a masterful way. I believe that the most important idea presented by him refers to the phrase: The Church is the perfect social organism. Starting from this statement, it deals with all other topics, such as: the central organs of exercising church power, then problems of church organization and administration (the relationship between the State and the Church, church autonomy and autocephaly, about the right of devolution, about the convening of the Ecumenical Synod ,etc).

It is worth noting the way in which he researches these themes, and then the way they are integrated into the church life of the Eucharistic community.

BIBLIOGRAPHY

I. SOURCES:

1.1 BIBLICAL SOURCES:

1. *Biblia sau Sfânta Scriptură*, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2008.
2. *Biblia sau Sfânta Scriptură*, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2018.
3. *Noul Testament cu Psalmii*, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2019.

1.2. PATRISTIC SOURCES:

1. Sfântul Clement Romanul, “Epistola către Corinteni”, în *Scrierile Părinților Apostolici*, vol. I, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, traducere, note și indice de preot Dumitru Fecioru, București, 1979.
2. Sfântul Ignatie Teoforul, “Epistola către Magnesieni”, în *Scrierile Părinților Apostolici*, vol. I, traducere, note și indice de preot Dumitru Fecioru, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1979.
3. Sfântul Ignatie Teoforul, “Epistola către Tralieni”, în *Scrierile Părinților Apostolici*, vol. I, traducere, note și indice de preot Dumitru Fecioru, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1979.
4. Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Ambigua*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2006.

1.3 JURIDICAL SOURCES:

1. *Ghid practic pentru examenul de Capacitate Preoțească*, București, 2009.
2. *Îndrumător administrativ bisericesc*, Editura Cuvântul Vieții, București, 2010.
3. *Legea nr. 19/1996* privind actele de stare civilă, articolul 62, aliniatul 1, litera k.
4. *Regulamentul autorităților canonice disciplinare și al instanțelor de judecată ale Bisericii Ortodoxe Române*, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2015.

5. *Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2008.
6. *Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române*, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2022.
7. *Protocolul Congresului Naționalu bisericescu romanu de relligiunea greco-resariteana*, Editura Tipografia Archidiecezana, Sibiu, 1870.

1.4 CANONICAL SOURCES:

1. Floca, Ioan N., *Canoanele Bisericii Ortodoxe. Note și comentarii*, Ediția a III-a, Editura Sophia, București, 2005.
2. Milaș, Nicodim, *Canoanele Bisericii Ortodoxe*, traducere de Uroș Kovincici și Nicolae Popescu, Tipografia Diecezana, vol. I, part. 1, Arad, 1930.
3. Milaș, Nicodim, *Canoanele Bisericii Ortodoxe*, traducere de Uroș Kovincici și Nicolae Popescu, Tipografia Diecezana, vol. I, part. 2, Arad, 1931.
4. Milaș, Dr. Nicodim, *Canoanele Bisericii Ortodoxe însoțite de comentarii*, traducere de Pr. Uroș Kovincici și Dr. Nicoale Popovici, vol. II, part. 2, Arad, 1936.
5. Perșa, Răzvan, *Canoanele Bisericii Ortodoxe. Canoanele Apostolice și Canoanele Sinoadelor Ecumenice*, vol. I, ediție bilingvă, Editura Basilica, București, 2018.
6. Perșa, Pr. Răzvan, *Canoanele Bisericii Ortodoxe. Canoanele Apostolice și Canoanele Sinoadelor Ecumenice*, vol. I, ediție bilingvă, Ediția a II-a revizuită, Editura Basilica, București, 2022.
7. Perșa, Pr. Răzvan, *Canoanele Bisericii Ortodoxe. Canoanele Sinoadelor Locale*, vol. II, ediție bilingvă, Ediția a II-a revizuită, Editura Basilica, București, 2022.
8. Perșa, Pr. Răzvan, *Canoanele Bisericii Ortodoxe. Canoanele Sfinților Părinți. Canoanele întregitoare și prescripții canonice*, vol. III, ediție bilingvă, ediția a II-a revizuită, Editura Basilica, București, 2022.
9. *Pidalion*, Editura Credința strămoșească, Iași, 2004.
10. Rallis, G., Potlis, M., *Sintagma sfințelor și dumnezeieștilor canoane*, vol. II, Atena, 1852-1859.

1.5 THE WORK OF FATHER PROFESSOR DR. VALERIAN SESAN

1.5.1 BOOKS

1. Şesan, Valerian, *Kirche und Staat im romisch byzantinischen Reiche seit Konstantin dem Grossen und bis zum Falle Konstantinopels*, Cernăuți, 1911.
2. Şesan, Valerian, *Proiect de unificare a organizației Bisericii autocefale ortodoxe din România întregite*, Editura Institutului de Arte Grafice, Cernăuți, 1920.
3. Şesan, Valerian, *Contribuții privitoare la raportul dintre Stat și Biserica Ortodoxă în Constituția cea nouă a României întregite*, Editura Glasul Bucovinei, Cernăuți, 1923.
4. Şesan, Valerian, *Reflexiuni asupra unificării organizației ortodoxe din România întregită*, Editura Glasul Bucovinei, Cernăuți, 1923.
5. Şesan, Valerian, *Centenarul imnului național cehoslovac Kde Domov muj și comemorarea geniilor muzicale cehe: B. Smetana și A Dvorak*, Editura Autorului, Cernăuți, 1934.
6. Şesan, Valerian, *Serbările jubileului semicentenar al Societății Academice Junimea*, 1936.
7. Şesan, Valerian, *Dr. Lazăr Iacob profesor de drept bisericesc la Facultatea de Teologie din București*, Tiparul Glasul Bucovinei, Cernăuți, 1938.
8. Şesan, Valerian, *Catedra de drept bisericesc*, Cernăuți, 1939.
9. Şesan, Valerian, *Căsătoria bisericească obligatorie*, Editura Tiparul Tipografiei Arhidiecezane, Sibiu, 1940.
10. Şesan, Valerian, *Curs de Drept Bisericesc Universal*, Ediție îngrijită de Dr. Dr. Milan Şesan, Cernăuți, 1942.

1.5.2. STUDIES, ARTICLES AND OCCASIONAL WORDS

1. Şesan, Valerian, “Ce-i lipsește țaranului român”, în *Glasul Bucovinei*, anul I, nr. 28, 17.12.1918, p. 1-4.
2. Şesan, Valerian, “Reorganizarea bisericii din România Mare”, în *Glasul Bucovinei*, anul I, nr. 29, 18.12.1918, p. 1-4.
3. Şesan, Valerian, “Refacerea vieții sociale”, în *Glasul Bucovinei*, anul I, nr. 36, 27.12.1918, p. 1-4.

4. Șesan, Valerian, “Adunarea preoțimii române”, în *Glasul Bucovinei*, anul II, nr. 40, 01.01.1919, p. 1-4.
5. Șesan, Valerian, “Un sfat pentru popor”, în *Glasul Bucovinei*, anul II, nr. 45, 07.01.1919, p. 1-4.
6. Șesan, Valerian, “Din nevoile preoților”, în *Glasul Bucovinei*, anul II, nr. 72, 01.02.1919, p. 1-4.
7. Șesan, Valerian, “Două izvoare de bogăție națională”, în *Glasul Bucovinei*, anul II, nr. 65, 05.02.1919, p. 1-4.
8. Șesan, Valerian, “O adunare preoțească”, în *Glasul Bucovinei*, anul II, nr. 85, 02.03.1919, p. 1-4.
9. Șesan, Valerian, “Coroanele austriace”, în *Glasul Bucovinei*, anul II, nr. 92, 11.03.1919, p. 1-4.
10. Șesan, Valerian, “De ale Consistoriului”, în *Glasul Bucovinei*, anul II, nr. 104, 25.03.1919, p. 1-4.
11. Șesan, Valerian, “Rostul facultății teologice din Cernăuți”, în *Glasul Bucovinei*, anul II, nr. 126, 20.04.1919, p. 1-8.
12. Șesan, Valerian, “Cine răspunde”, în *Glasul Bucovinei*, anul II, nr. 130, 28.04.1919, p. 1-4.
13. Șesan, Valerian, “Absolutoriuul unui Mare Român”, în *Glasul Bucovinei*, anul II, nr. 162, 08.06.1919, p. 1-4.
14. Șesan, Valerian, “Unificarea Bisericii ortodoxe din România Mare”, în *Glasul Bucovinei*, anul II, nr. 192, 16.07.1919, p. 1-4.
15. Șesan, Valerian, “Unificarea Bisericii ortodoxe din România Mare”, în *Glasul Bucovinei*, anul II, nr. 193, 17.07.1919, p. 1-4.
16. Șesan, Valerian, “Constituționalism în biserica ortodoxă”, în *Glasul Bucovinei*, anul II, nr. 231, 03.09.1919, p. 1-4.
17. Șesan, Valerian, “Constituționalism în biserica ortodoxă”, în *Glasul Bucovinei*, anul II, nr. 232, 04.09.1919, p. 1-4.
18. Șesan, Valerian, “Congresul preoților”, în *Glasul Bucovinei*, anul II, nr. 268, 19.10.1919, p. 1-4.

19. Șesan, Valerian, “Rolul Facultății de teologie din Cernăuți în administrarea bisericii”, în *Glasul Bucovinei*, anul II, nr. 308, 10.12. 1919, p. 1-4.
20. Șesan, Valerian, “Zvârcoliri zadarnice”, în *Glasul Bucovinei*, anul III, nr. 320, 11.01.1920, p. 1-4.
21. Șesan, Valerian, “Ajutați Țării”, în *Glasul Bucovinei*, anul III, nr. 397, 09.04.1920, p. 1-4.
22. Șesan, Valerian, “Legăturile culturale economice ceho-române”, în *Glasul Bucovinei*, anul III, nr. 398, 11.04.1920, p. 1-4.
23. Șesan, Valerian, “Reflexiuni cu privire la Consistoriul Superior”, în *Glasul Bucovinei*, anul III, nr. 428, 23.05.1920, p. 1-4.
24. Șesan, Valerian, “Concordatul cu Vaticanul”, în *Glasul Bucovinei*, anul III, nr. 600, 30.12.1920, p. 1-4.
25. Șesan, Valerian, “Memoriul Facultății de teologie din Cernăuți în chestiunea concordatului”, în *Glasul Bucovinei*, anul IV, nr. 644, 01.03.1921, p. 1-4.
26. Șesan, Valerian, “Unificarea organizației bisericii ortodoxe naționale a Statului român”, în *Glasul Bucovinei*, anul V, nr. 900, 24.01.1922, p. 1-4.
27. Șesan, Valerian, “Contribuțiunii privitoare la raportul dintre Stat și Biserica ortodoxă în Constituția cea nouă a României întregite”, în *Glasul Bucovinei*, anul VI, nr. 1163, 07.01.1923, p. 1-4.
28. Șesan, Valerian, “Înălțarea bisericii”, în *Glasul Bucovinei*, anul VIII, nr. 2000, 25.12.1925, p. 1-8.
29. Șesan, Valerian, “Fondul bisericesc”, în *Glasul Bucovinei*, anul IX, nr. 2178, 17.08.1926, p. 1-10.
30. Șesan, Valerian, “Cuvântare cu prilejul hramului Catedralei Mitropolitane”, anul V, nr. 2305, 15.01.1928, p. 1-8.
31. Șesan, Valerian, “Expoziția jubiliară a culturii actuale în Republica cehoslovacă”, în *Glasul Bucovinei*, anul XI, nr. 2655, 29.04.1928, p. 1-4.
32. Șesan, Valerian, “Un prieten sincer: Abatele Metodiu Zavoral”, în *Glasul Bucovinei*, anul XI, nr. 2656, 01.05.1928, p. 1-4.
33. Șesan, Valerian, “Abatele Zavoral la Cernăuți”, în *Glasul Bucovinei*, anul XI, nr. 2662, 09.05.1928, p. 1-4.

34. Șesan, Valerian, “Un binefăcător”, în *Glasul Bucovinei*, anul XI, nr. 2710, 11.07.1928, p. 1-4.
35. Șesan, Valerian, “Congresul bisericilor pentru asigurarea păcii mondiale”, în *Glasul Bucovinei*, anul XI, nr. 2750, 31.08.1928, p. 1-4.
36. Șesan, Valerian, “Programa conferințelor care s-au ținut la Congresul ligii Bisericilor din Praga”, în *Glasul Bucovinei*, anul XI, nr. 2750, 31.08.1928, p. 1-4.
37. Șesan, Valerian, “Congresul ligii mondiale pentru împrietenirea popoarelor prin biserică”, în *Glasul Bucovinei*, anul XI, nr. 2754, 05.09.1928, p. 1-4.
38. Șesan, Valerian, “Festivalul Masaryk”, în *Glasul Bucovinei*, anul XIII, nr. 3178, 09.03.1930, p. 1-4;
39. Șesan, Valerian, “Problema participării bisericii ruse la prosinodul ortodox”, în *Candela*, anul XLII (1931), nr. 4-12, p. 218-220.
40. Șesan, Valerian, “Jubileul abatelui Zavoral”, în *Glasul Bucovinei*, anul XIV, nr. 3431, 06.02.1931, p. 1-4.
41. Șesan, Valerian, “Poporul cehoslovac în doliu”, în *Glasul Bucovinei*, anul XV, nr. 3697, 20.01.1932, p. 1-4.
42. Șesan, Valerian, “T. G. Masaryk 82 de ani”, în *Glasul Bucovinei*, anul XV, nr. 3736, 08.03.1932, p. 1-4.
43. Șesan, Valerian, “Un oaspete binevenit”, în *Glasul Bucovinei*, anul XV, nr. 3765, 12.04.1932, p. 1-4.
44. Șesan, Valerian, “Abatele Zavoral 70 de ani”, în *Glasul Bucovinei*, anul XV, nr. 3861, 21.08.1932, p. 1-4.
45. Șesan, Valerian, “Narodni Poiltika – 50 ani de existență”, în *Glasul Bucovinei*, anul XVI, nr. 3966, 12.01.1933, p. 1-4.
46. Șesan, Valerian, “Mateiu I. Contribuțiunii la istoria dreptului bisericesc, volumul I”, în *Candela*, anul XXXIV (1923), nr. 9-12, p. 59-63.
47. Șesan, Valerian, “Catedra de drept bisericesc la facultățile de drept”, în *Candela. Jurnalul bisericescu-literaru*, anul XIX (1928), nr. 1-12, p. 242-262.
48. Șesan, Valerian, “Zankow Ștefan”, în *Candela*, anul XLII (1931), nr. 4-12, p. 286-289.

49. Șesan, Valerian, “Autocefalie și autonomie”, în *Candela*, anul XLII (1931), nr. 4-12, p. 216-237.
50. Șesan, Valerian, “Popovici Nicolae - Manual de drept bisericesc ortodox oriental”, în *Candela*, anul XLII (1932), nr. 1-12, p. 146-152.
51. Șesan, Valerian, “Episcopul Nicodim Milaș, Canoanele bisericii ortodoxe însoțite de comentarii”, în *Candela*, anul XLII (1932), nr. 1-12, p. 152-154.
52. Șesan, Valerian, “Constantin Dron, Valoarea actuală a canoanelor”, în *Candela*, anul XLII (1932), nr. 1-12, p. 154-160.
53. Șesan, Valerian, “Constantin Dron - Canoanele”, în *Candela*, anul XLII (1932), nr. 1-12, p. 160-163.
54. Șesan, Valerian, “Modificarea Legii și Statutului pentru organizarea Bisericii Ortodoxe Române”, în *Candela*, anul XLVI (1935), nr. 1-12, p. 117-185.
55. Șesan, Valerian, “Proiectul de regulament pentru aplicarea articolelor 2, 12, 16 din Legea generală de pensiuini”, în *Candela*, anul XLVI (1935), nr. 1-12, p. 191-201.
56. Șesan, Valerian, “Cuvântare rostită cu prilejul vârstei de 90 ani a arhimandritului Clementie Constantin Popovici”, în *Cuvântul Preoțesc*, anul III (1936), nr. 18-19, p. 1-8.
57. Șesan, Valerian, “În preajma Sărbătorilor”, în *Cuvântul Preoțesc*, anul III (1936), nr. 24, p. 1-8.
58. Șesan, Valerian, “Memoriul înaintat de Societatea Clerului Ortodox din Bucovina”, în *Cuvântul Preoțesc*, anul III (1936), nr. 24, p. 1-8.
59. Șesan, Valerian, “Societatea Clerului ortodox din Bucovina”, în *Cuvântul Preoțesc*, anul III (1936), nr. 24, p. 1-8.
60. Șesan, Valerian, “Dreptul de devoluțiune al Patriarhului și al Mitropolitului”, în *Candela*, anul XLVII (1936), nr. 1-12, p. 71-85.
61. Șesan, Valerian, “Convocarea Sinodului Ecumenic”, în *Candela*, anul XLVII (1936), nr. 1-12, p. 95-110.
62. Șesan, Valerian, “Revizuirea Canoanelor și a altor norme bisericești, precum și codificarea lor”, în *Candela*, anul XLVII (1936), nr. 1-12, p. 145-159.
63. Șesan, Valerian, “Cuvântare rostită la sfințirea temeliei Palatului cultural din Cernăuți”, în *Cuvântul Preoțesc*, anul IV (1937), nr. 21-22, , p. 1-8.

64. Șesan, Valerian, “Clementie Constantin Popovici”, în *Candela*, anul XLIX (1938). nr. 1-12, p. 62-73.
65. Șesan, Valerian, “Catedra de drept bisericesc la Facultățile de drept”, în *Cuvântul Preoțesc*, anul VI (1939), nr. 9, p. 1-8.
66. Șesan, Valerian, “Discurs funebru rostit la înmormântarea Înalt Preasfințitului episcop Ipolit Vorobchievici”, în *Cuvântul Preoțesc*, anul VI (1939), nr. 15-16, p. 1-8.
67. Șesan, Valerian, “Căsătoria bisericească obligatorie”, în *Cuvântul Preoțesc*, anul VII (1940), nr. 4, , p. 1-8.

II. SPECIALTY WORKS

2.1 DICTIONARY

1. Beekes, Robert, *Etymological Dictionary of Greek*, vol. 1, Editura Brill, Leiden-Boston, 2010.
2. Constantinescu, Iulian Mihai L., *Dicționar de termeni juridico-canonici pentru uzul studenților teologi*, vol. II, Editura Universitaria, Craiova, 2020.
3. *Dicționarul explicativ al limbii române*, Editura Universul Enciclopedic Gold, București, 2009.
4. Lust, Johan, Eynikel, Eric, Hauspie, Katrin, *A Greek – English Lexikon of Septuagint*, Ediție revizuită, Stuttgart, 2003.
5. Naz, R., *Dictionnaire de droit canonique*, t. V, Paris, 1953, col 261.
6. Păcurariu, Mircea, *Dicționarul teologilor români*, Ediția a II-a, Editura Enciclopedică, București, 2002.
7. Păcurariu, Pr. Prof. Dr. Mircea, *Dicționarul teologilor români*, Ediția a III-a, Editura Andreiana, Sibiu, 2014.
8. Pricop, Lucian, *Dicționar explicativ al limbii române*, Editura Cartex 2000, București, 2006.

2.2 MONOGRAPHS

1. Amuza, Ion T., *Căsătoria și divorțul în vechiul drept românesc*, Editura Sylvi, București, 2003.

2. Arthonanis, Arhim. Bartholomeu, *De la codification des sacrés canons et des substitutions canonique dans l'Eglise Orthodoxe*, Thesaloniki, 1970.
3. Beldiman, Nicușor, *Anthology of studeis, sermons and catecheses*, Editura Universității din București, București, 2018.
4. Berdnikov, Ilya Stefanovich, *Curs de drept bisericesc*, traducere de episcopul Hușilor Silvestru Bălănescu, Tipografia Cărilor Bisericești, București, 1892.
5. Boldura, A., *Problema politiceii creștinești și Statul*, Chișinău, 1933.
6. Boroianu, Prof. Dr. Dimitrie, G., *Drept bisericesc*, volumul I și II, Tipografia Dacia, Iași, 1899.
7. Boroianu, Dimitrie, G., *Dreptul bisericesc: conform programei în vigoare pentru uzul elevilor din clasa a VII-a de seminarii*, Ralian și Ignat Samitca, Craiova, 1903.
8. Boroianu, Dimitrie, G., *Dreptul bisericesc întocmit în vederea programei analitice din 1902 pentru seminarii și a adresei cu numărul 3936, anul 1903 a Casei Scoalelor*, Minerva, București, 1911.
9. Boroianu, Dimitrie, G., *Dreptul bisericesc pentru seminariile teologice*, Ediția a III-a, București, 1928.
10. Braniște, Pr. Prof. Dr. Ene, *Liturgica generală*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1993.
11. Budeanu, Pr. Dr. Tudor, *Lazăr Iacob și opera sa canonic-juridică. O evaluare canonic-juridică a contribuției sale la dezvoltarea Dreptului bisericesc*, (teza de doctorat), Arad, 2020.
12. Căndea, Spiridon, *Pedeapsa depunerii din cler*, Sibiu, 1934.
13. Chiriță, M., *Raportul dintre Stat și Biserică din punctul de vedere juridic*, București, 1898.
14. Comșa, Grigore, *Ortodoxia și Românismul în trecutul nostru*, Arad, 1933.
15. Constantinescu, Iulian, Mihail, *Biserica și instituția căsătoriei. Condițiile administrării căsătoriei. Studiu juridico-canonic*, Editura Aius, Craiova, 2008.
16. Constantinescu, Iulian, Mihail, *De impedimentis matrimonii de la acrvia canonică la iconomia bisericească*, Editura Universitaria, Craiova, 2011.

17. Constantinescu, Iulian Mihail, *Dreptul canonic ortodox ca știință*, Ediția a II-a, Editura Universitaria, Craiova, 2020.
18. Constantinescu, Iulian, Mihai, *Sfântul și Marele Sinod al Bisericii Ortodoxe*, Editura Universitaria, Craiova, 2020.
19. Costescu, CH., *Istoria sinoadelor locale înainte de Sinodul I Ecumenic din Niceea*, București, 1896.
20. Crainic, Nichifor, *Ortodoxie și Etnocrație*, București, 1939.
21. Daniel, Preafericitul Părinte Patriarh, *Evangelia slavei lui Hristos*, Editura Basilica, București, 2016.
22. Dron, Constantin, *Valoarea actuală a canoanelor*, București, 1928.
23. Dron, Constantin, *Canoanele. Text și interpretare*, (Canoanele apostolice), vol. I, București 1933.
24. Dron, Constantin, *Canoanele. Text și interpretare*, (Canoanele ecumenice), vol. II, Editura Tipografia Cărților Bisericești, București 1935.
25. Dură, Nicolae, Kroczeck, Piotr, Mititelu, Cătălina, *Marriage from the Roman Catholic and Orthodox points of view*, Editura Scriptum, Krakow, 2017.
26. Erbiceanu, Constantin, *Viața mea scrisă de mine după cât mi-am putut aduce aminte*, Tipografia Gutenberg, București, 1913.
27. Erbiceanu, Constantin, *Studii de teologie canonică și drept bisericesc*, Ediție îngrijită de Arhid. Conf. Dr. Georgică Griogoriță, Drd. Alexandru Bordea și Drd. Daniel-Grigore Filimon, Editura Basilica, București, 2018.
28. Fecioru, Theodor, *Poporul român și fenomenul religios*, București, 1939.
29. Filipașcu, Alexandru, *Istoria Maramureșului*, București, 1940.
30. Filipescu, I. P., *Adopția și protecția copilului aflat în dificultate*, Editura AllBeck, București, 1998.
31. Floca, Ioan, N., *Drept canonic ortodox*, vol. I, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1990.
32. Floca, Ioan, N., *Drept canonic ortodox*, vol. II, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1990.

- 33.Floca, Arhid. Prof. Univ. Dr. Ioan, N., Joantă, Prof. Dr. Sorin, *Administrația bisericească parohială și legislație*, Editura Universității “Lucian Blaga”, Sibiu, 2001.
- 34.G., Cronț, *Alegerea ierarhilor în Biserica Ortodoxă Română*, București, 1937.
- 35.G., Cronț, *Este îndreptățită autoritatea bisericească să pronunțe două pedepse pentru aceiași abatere?*, București, 1937.
- 36.G., Cronț, *Prescripția în Dreptul bisericesc ortodox*, București, 1938.
- 37.G., Luțescu, *Nulitățile căsătoriei*, București, 1941.
- 38.G., Petreuc, *Divorțul, dreptul și procedura*, Cernăuți, 1939.
- 39.Ghirlanda, G., *Introduzione al diritto ecclesiale. Lineamenti per una teologia del diritto nella Chiesa*, Roma, 2013.
- 40.Grigoriță, Georgică, *Sfintele și Dumnezeuieștile Canoane în Biserică: între tradiție eclesială și necesitate pastorală*, Editura Universității din București, București, 2017.
- 41.Grubbs, Judith Evans, *Law and Family in Late Antiquity: The Emperor Constantine's Marriage Legislation*, New York: Oxford University Press, 1995.
- 42.I., Pr. Dr. Zugrav, *Introducere în Teologia pastorală*, Cernăuți, 1942.
- 43.I., Teodorescu, *Judecata bisericească*, București, 1895.
- 44.Ică, Ioan, Jr., *Canonul Ortodoxiei*, vol. I, *Canonul apostolic al primelor secole*, Editura Deisis, Sibiu, 2008.
- 45.Ică, Ioan, Jr., *Canonul Ortodoxiei, Sinodul VII Ecumenic*, vol. II, Editura Deisis, Sibiu, 2020.
- 46.*Indice general al foii bisericești-literare Candela*, Editura Consistoriului Arhiepiscopesc al Bucovinei, Cernăuți, 1923.
- 47.Ioja, Pr. Prof. Univ. Dr. Cristinel, *Dogmatică și dogmatişti. Prolegomena privind aprofundarea Teologiei Dogmatice Ortodoxe în România în a doua jumătate a secolului XX-lea și începutul secolului XXI-lea*, Ediția a II-a, Editura Doxologia, București, 2017.
- 48.Ioniță, Pr. Prof. Dr. Viorel, *Hotărârile întrunirilor panortodoxe din 1923 până în 2009*, Editura Basilica, București, 2013.

49. Ioniță, Pr. Prof. Dr. Viorel, *Sfântul și Marele Sinod al Bisericii Ortodoxe*, Editura Basilica, București, 2016.
50. Iorga, Nicolae, *Istoria Bisericii Românești și a vieții religioase a românilor*, vol. II, Tipografia Neamul Românesc, 1909.
51. Kazimirovic, R., *Situația actuală de drept bisericesc a bisericilor ortodoxe răsăritene*, traducere de Uroș Kovincici și Dr. Nicolae Popovici, Arad, 1927.
52. L' Huillier, Peter, *Dreptul bisericesc la Sinoadele Ecumenice I-IV*, traducere de Alexandru I. Stan, Editura Gnosis, București, 2000.
53. Larchet, Jean Claude, *Viața sacramentală*, Editura Basilica, București, 2015.
54. Lazăr, Iacob, *Regimul cultelor*, în Anuarul festiv al Academiei Regale de drept "Regele Carol al II-lea" din Oradea, Craiova, 1930.
55. Lazăr, Iacob, *Politica scaunului papal*, Cluj, 1936.
56. Leb, Ioan, Vasile, Gârdan, Gabriel, Viorel, Eppel, Marius, Roman, Emilian Iustinian, Abrudan, Mircea, Gheorghe, *Instituții ecleziastice ortodoxe. Izvoare legislative bisericești și laice (sec. XVIII-XX)*, vol. I, Editura Doxologia, 2022.
57. Leb, Ioan, Vasile, Gârdan, Gabriel, Viorel, Eppel, Marius, Roman, Emilian Iustinian, Abrudan, Mircea Gheorghe, *Instituții ecleziastice ortodoxe. Izvoare legislative bisericești și laice (sec. XVIII-XX)*, vol. II, Editura Doxologia, 2022.
58. Legrain, Michel, *Les divorces remarries*, Centurion, Paris, 1987.
59. Lupaș, Ioan, *Mitropolitul Andrei Șaguna*, Sibiu, 1911.
60. Marcu, Gr., *Biserica ortodoxă înaintemergătoare a statului național român*, Sibiu, 1940.
61. Marga, I., *În dragoste și adevăr. Dialogul teologic oficial ortodox-catolic, de la Rodos la Balamand*, București, 2000.
62. Mateiu, I., *Contribuțiunii la istoria dreptului bisericesc volumul I (1848-1868) cu o reprivire canonic-istorică*, vol. I, Tipografia Cărților Bisericești, București, 1922.
63. Mateiu, I., *Dreptul bisericesc de stat în România întregită*, București, 1926.
64. Mateiu, I., *Politica bisericească și Statul român*, Sibiu, 1931.
65. Meyendorf, John, *Marriage. An Orthodox Perspective*, Crestwood, New York, 2003.

- 66.Mihoc, Dr. Constantin, *Taina căsătoriei și familia creștină*, Editura Teofania, Sibiu, 2002.
- 67.Milaș Nicodim, *Dreptul bisericesc oriental*, traducere de D. Cornilescu și V. Radu, București, 1915.
- 68.N., Buzea *Studii de drept și procedură bisericească*, Chișinău, 1927.
- 69.N., Drăgan, *Românii în veacurile IX-XIV pe baza toponimiei și a onomasticeii*, București, 1933.
- 70.N., Ionescu, *Cauzele de divorț în Biserica romano-catolică*, București, 1926.
- 71.Nistor, Ion, *Emigrările de peste munți*, București, 1915.
- 72.Nistor, Ion, *Bejenari ardeleni în Bucovina*, Cernăuți, 1926.
- 73.Patsavos, Lewis. J., *Valențele duhovnicești ale Sfintelor Canoane*, traducere din limba engleză de Emanuel P. Tăvală, Editura Andreiana, Sibiu, 2012.
- 74.Pavlov, A., *Curs de drept bisericesc*, 1902.
- 75.Păcurariu, Pr. Prof. dr. Mircea, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, Editura Andreiana, Sibiu, 2007.
- 76.Perșa, Răzvan, *Natura canoanelor și principiile de interpretare a lor în dreptul canonic ortodox al secolelor XIX-XX*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2021.
- 77.Petruță, Ioan, *Rudenia spirituală*, Editura Diecezana, Arad, 1941.
- 78.Popescu, Prahova, N., *Cauzele de divorț în Biserica romano-catolică*, București, 1926.
- 79.Popescu, Prahova, N., *Raporturile dintre Stat și Biserică*, Chișinău, 1936.
- 80.Popescu, Prahova, N., *Creștinism și națiune*, București, 1941.
- 81.Popovici, Constantin, *Dreptul Bisericesc*, acest curs a fost redactat de către studentul din anul IV Badea Cireșanu, de la Facultate de Teologie din Cernăuți, 12/24 Mai 1890. Acesta este manuscris în Biblioteca Sfântului Sinod.
- 82.Pocitan, Vasile, *Dreptul canonic după prelegerile Domnului Constantin Popovici, Profesor la Universitatea din Cernăuți*, litografiat de către studentul Vasile Pocitan în anul 1896, având 706 pagini.
- 83.Pocitan, Vasile, *Compendiu de drept bisericesc al bisericeii ortodoxe, comparativ cu bisericile Latină, Protestantă etc și cu referințe speciale la legile și*

- regulamentele bisericii ortodoxe autocefale Române*, Tipografia Adolf I. Feldmann, București, 1898.
84. Pocitan, Arhiereul Dr. Veniamin Ploieșteanul, *Arhieriei vicari în Biserica Ortodoxă Românească. Vicarii Arhiepiscopiei Bucureștilor, Mitropoliei Ungro-Vlahiei și Patriarhiei Române*, București, 1937.
85. Preda, Ioan A., *Constituția bisericii greco-ortodoxe române din Ungaria sau Transilvania*, Editura Tiparul Tipografiei Arhidiecezanei, Sibiu, 1914.
86. R., Roșca, *Divorțul în Biserica ortodoxă și cea romano-catolică*, Sibiu, 1896.
87. Reli, Simeon, *Istoria Bisericii Române*, vol. I, Cernăuți, 1933.
88. Rus, Constantin, *Condițiile intrării în cler în Biserica Ortodoxă. Studiu istoric canonic*, Editura Universității “Aurel Vlaicu”, Arad, 1999.
89. Rus, Constantin, *Drept bisericesc*, Editura Mirador, Arad, 2000.
90. Rus, Constantin, *Canonul cărților Sfintei Scripturi după canoanele Bisericii Ortodoxe*, Editura Mirador, Arad, 2001.
91. Rus, Pr. Prof. Univ. Dr. Constantin, *Canoanele Sinoadelor din Galia (secolele IV-VII)*, Editura Astra Museum, Sibiu, 2013.
92. S., Troianos, *Le fonti del diritto bizantino*, Torino, 2015.
93. Salachas, Dimitrios, *Il Diritto Canonico delle Chiese orientali nel primo millennio*, Edizioni Dehoniane, Roma, 1997.
94. Savin, G., *Congresul teologic de la Atena*, București, 1937.
95. Schneider, Johann, *Ecleziologia organică a mitropolitului Andrei Șaguna și fundamentele ei biblice, canonice și moderne*, Deisis, Sibiu, 2008.
96. Sireteanu, I., *Raportul între Biserică și Stat*, București, 1897.
97. Soare, Gheorghe, *Înapoi la sfintele canoane*, București, 1932.
98. Soveja, S., Mehedinți, *Creștinismul românesc*, București, 1941.
99. Stan, Liviu, *Rasă și Religione*, Sibiu, 1942.
100. Stan, Maria, *Andrei Șaguna an The Organic Statute*, 2009.
101. Stăniloae, Dumitru, *Ortodoxie și Româniism*, Sibiu, 1939.
102. Stăniloae, Pr. Prof. Dr. Dumitru, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. I, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1997.

103. Stăniloae, Pr. Prof. Dr. Dumitru, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. II, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1997.
104. Stăniloae, Pr. Prof. Dr. Dumitru, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. III, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1997.
105. Șaguna, Andrei, *Elementele dreptului canonic al bisericii drept-credincioase răsăritene spre întrebuițarea preoțimei, a clerului tânăr și a creștinilor*, ediția I, Sibiu, 1854.
106. Șaguna, Andrei, *Elementele dreptului canonic al bisericii drept-credincioase răsăritene spre întrebuițarea preoțimei, a clerului tânăr și a creștinilor*, ediția II, Sibiu, 1855.
107. Șaguna, Andrei, *Compendiu de Dreptul Canonic al unei Sântei Sobornicești și Apostolești Biserici*, Edițiunea a III-a, Tipografia Diecezana, Sibiu, 1913.
108. Șesan, Milan, *Starea religioasă din Germania de după război*, Cernăuți, 1938.
109. Tulbure, Gh., *Mitropolitul Șaguna. Opera literară. Scrisori pastorale. Circulări școlare. Diverse*, Sibiu, 1938.
110. Vintilescu, Petre, *Spovedanie și duhovnicie*, Editura Reîntregirea, Alba-Iulia, 1995.
111. Vlaicu, Pr. Conf. Univ. Dr. Patriciu, *Canon și libertate – Împărtășirea continuă din experiența Bisericii*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2013.
112. Wagshal, D., *Law and the legality in the Greek East*, Editura Oxford University Press, 2015.

III. STUDIES AND ARTICLES

1. Afanasiev, Nicolas, “Les canons et la conscience cannique”, în *Contacts*, anul XXI (1959), p. 112-127.
2. Afanasiev, Nicolas, “The Canons of the Church: Changeable or Unchangeable”, în *St. Vladimir's Theological Quarterly*, anul XI (1967), p. 54-68.
3. Albu, Alin, “Mitropolitul Andrei Șaguna și școala transilvăneană. Dimensiunea națională a demersului cultural șagunian”, în *Teologia*, anul IX (2005), nr. 3, p. 69-82.

4. Avram, Pr. drd. Florin Ioan, “Multivalența termenului “canon” și importanța acestuia în contemporaneitate”, în *Annales Universitatis Apulensis. Series Theologica*, anul VI (2021), Alba Iulia, p. 44-54.
5. Axinia, Drd. Vasile, “Contribuția profesorului Valerian Șesan la dezvoltarea Dreptului bisericesc”, în *Studii Teologice*, anul XXVIII (1976), nr. 7-10, p. 600-610.
6. Berindei, Mihaela Gabriela, “Accepțiunile noțiunii de familie din anul 1918 și până în prezent”, în vol. *Dreptul românesc la 100 de ani de la Marea Unire. Dimensiuni și tendințe*, Institutul de Cercetări Juridice “Academician Andrei Rădulescu”, București, 2018, p. 70-75.
7. “Biserica ortodoxă din Polonia”, în *Glasul Bucovinei*, anul VIII, nr. 1928, p. 1 din 26.09.1925.
8. Bocșan, Nicolae, “Andrei Șaguna și episcopul Calinic de la Râmnic”, în *Buridava. Studii și materiale*, anul IX (2011), p. 229-235.
9. Boroianu, Dr. Dimitrie G., “Biserica și organizarea ei”, în *Biserica Ortodoxă Română*, anul XXXIII (1909), nr. 4, p. 374-393.
10. Boroianu, Dr. Dimitrie G., “Biserica și Statul. Câteva cuvinte asupra chestiunii”, în *Biserica Ortodoxă Română*, anul XXXIII (1909), nr. 5, p. 517-532.
11. Boroianu, Dr. Dimitrie G., “Câte ceva din învățătura despre Biserică și Stat”, în *Biserica Ortodoxă Română*, anul XXXIV (1910), nr. 12, p. 965-984.
12. Brusanowski, Paul, “Concepția canonică a mitropolitului Andrei Șaguna privind organizarea Ortodoxiei ecumenice și a poziției Mitropoliei românești din Transilvania și Ungaria”, în *Revista Teologică*, anul XX (2010), nr. 2, p. 73-86.
13. *Candela*, anul L, LI, LII (1939,1940,1941), p. LXXI.
14. *Candela*, anul L, LI, LII (1939,1940,1941), p. LXXI-LXXII.
15. Cervin, Dr. inginer A. V. “Protopresviterul Dr. Valerian Șesan”, în *Candela*, anul L, LI, LII (1939, 1940, 1941), p. XII-XIII.
16. Chițescu, Nicolae, “Deosebirea dintre Oros și Canon și importanța ei pentru receptarea Sinodului de la Calcedon”, în *Ortodoxia*, anul XXII (1970), nr. 2, p. 347-364.

- 17.Ciobotea, Daniel, Patriarhul României, “Autocefalia bisericească: unitate de credință și libertate de conducere”, în *Centenarul autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române, 1885-1985*, București, 1987, p. 11-17.
- 18.Ciobotea, Daniel, Patriarhul României, “Autocefalia bisericească: unitate de credință și libertate de conducere”, în *Centenarul autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române, 1885-1985*, București, 1987, p. 268-278.
- 19.Ciobotea, Daniel, Patriarhul României, “Înțelesurile conciliarității ortodoxe și participarea credincioșilor la ea astăzi”, în *Orthodoxia*, anul XL (1988), nr. 4, p. 113-135;
- 20.Ciobotea, Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, “Importanța cooperării dintre Biserică și Stat în context european”, în Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Omagierea satului românesc și evocarea patriarhilor cărturari: lucrarea Bisericii în societate în anul 2019*, Editura Basilica, București, 2020, p. 313-317.
- 21.Ciucur, Marcel, “Căsătoriile mixte, din nou la ordinea zilei”, în *Mitropolia Banatului*, anul XX (1970), nr. 7-9, p. 593-598.
- 22.Ciucur, Marcel, “Problema căsătoriile mixte în lumina documentelor oficiale și a propunerilor comisiilor interconfesionale din ultimul deceniu”, în *Mitropolia Molodvei și Sucevei*, anul LI (1975), nr. 7-9, p. 593-597.
- 23.Ciucur, M., “Dreptul de acordare a autocefaliei în Biserica Ortodoxă”, în *Studii Teologice*, anul XXIX (1977), p. 536-541.
- 24.Ciuhandu, Gheorghe, “Autocefalie și autonomie bisericească”, în *Revista Teologică*, anul XI (1921), nr. 1-3, p. 33-50.
- 25.Cobzaru, Dumitru, “Organizarea bisericească în lumina legislației sinoadelor locale de la Antiohia (341) și Sardica (343)”, în *Orthodoxia*, anul LI (2001), nr. 1-2, p. 94-105.
- 26.Coman, Ioan, “Sinoadele ecumenice și importanța lor pentru viața Bisericii”, în *Orthodoxia*, anul XIV (1962), nr. 3, p. 291-325.
- 27.Coman, Ioan, “Sinoadele ecumenice ca expresie a universalității Bisericii”, în *Studii Teologice*, anul XIX, (1967), 1-2, p. 3-22.

- 28.Constantinescu, Alexandru, “Dreptul canonic în opera lui Andrei Șaguna”, în *Biserica Ortodoxă Română*, anul XCI, nr. 7-8, (1973), p. 872-876.
- 29.Constantinescu, Iulian Mihai L., “Personalitatea Mitropolitului Canonist Andrei Șaguna și lucrările sistematice de Drept Canonic. Compendiul de Drept Canonic la 140 de ani de la apariție (1868-2008) ”, în *Mitropolia Olteniei*, anul LXI (2009), nr. 9-12, p. 86-113.
- 30.Corduneanu, Ionuț Gabriel, “Raportul între căsătoria religioasă și cea civilă în România din perspectiva dreptului omului”, în Constantin RUS, Emilian-Iustinian ROMAN (coords.), *The Christian family*, Editura Universității “Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2013, p. 313-331.
- 31.Cotos, N., “Întâiul Congres de Teologie ortodox”, în *Candela*, anul XLVII (1936), nr. 1-12, p. 205-314.
- 32.“Cronica”, în *Candela*, anul XX (1901), nr. 1, p. 792.
- 33.“Cronica”, în *Candela*, anul XXXII (1913), nr. 10, p. 612.
- 34.Cozman, Ioan, “Cuvântul “canon” în terminologia bisericească. Sensul și folosirea lui în legislația canonică sinodală”, în *Altarul Reîntregirii*, anul IX (2004), nr. 2, p. 232-251.
- 35.Cozman, Ioan, “Căsătoriile mixte în teoria și practica Bisericii Ortodoxe”, în *Altarul Reîntregirii*, anul XV (2010), nr. 2, p. 147-166.
- 36.Criveanu, Nifon, Mitropolitul Olteniei, “Un om”, în *Candela*, anul L, LI, LII (1939,1940,1941), p. V-VI.
- 37.“Dechiderea solemnă a primei adunări eparhiale”, în *Glasul Bucovinei*, anul VIII, nr. 1980, p. 1- 2 din 29.11.1925.
- 38.Dură, Nicolae, “Impedimente la căsătorie în lumina hotărârilor celei de a doua Conferințe panortodoxe presinodale”, în *Mitopolia Banatului*, anul XXXIV (1984), nr. 7-8, p. 404-416.
- 39.Dură, Nicolae, “Forme și stări de manifestare a autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române”, în *Centenarul autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române, 1885-1985*, București, 1987, p. 127-144.

- 40.Dură, Nicolae, “Principiile canonice, fundamentale , de organizare și funcționare a Bisericii Ortodoxe și reflectarea lor în legislația Bisericii Ortodoxe Române”, în *Mărturie Ortodoxă*, anul (1987), nr. 6, p. 127-144.
- 41.Dură, Nicolae, “Căsătoriile mixte în lumina învățaturii și practicii canonice ortodoxe”, în *Ortodoxia*, anul XL (1988), nr. 1, p. 94-100.
- 42.Dură, Nicolae, “Dreptul și religia. Normele juridice și normele religios-morale”, în *Analele Universității “Ovidius”*, Seria: Drept și Științe Administrative, vol. I, (2003), p. 19-31.
- 43.E., Marina, “Temeiuri istorice și canonice ale sinodului permanent”, în *Studii Teologice*, anul XVIII (1966), nr. 3-4, p. 190-214.
- 44.E., Marina, “Organizarea sinoadelor permanente în Bisericile autocefale”, în *Studii Teologice*, anul XVIII (1966), nr. 5-6, p. 337-354.
- 45.Erbiceanu, Constantin, “Material inedit pentru Istoria Dreptului Canonic Oriental. Manuscriptul grecesc al lui Manuel Malax notarul”, în *Biserica Ortodoxă Română*, anul XVI (1893-1894), nr. 2, p. 319-334.
- 46.Erbiceanu, Constantin, “Canoanele Sfinților Apostoli”, în *Biserica Ortodoxă Română*, anul XXI (1897-1898), nr. 4, p. 379-404.
- 47.Erbiceanu, Constantin, “Canoanele sfinților și prea lăudaților apostoli comentate”, în *Biserica Ortodoxă Română*, anul XXIII (1899-1900), nr. 9, p. 725-752; nr. 10, p. 849-874; nr. 11, p. 988-1019.
- 48.Erbiceanu, Constantin, “Biserica Ortodoxă și constituția ei”, în *Biserica Ortodoxă Română*, anul XXIII (1899-1900), nr. 12, p. 1081-1105.
- 49.Erbiceanu, Constantin, “Canoanele Sinoadelor Ecumenice”, în *Biserica Ortodoxă Română*, anul XXIV (1900-1901), nr. 5, p. 412-443.
- 50.Erbiceanu, Constantin, “Despre relația între Dreptul bisericesc și legile civile ale Statului”, în *Biserica Ortodoxă Română*, anul XXX (1902-1903), nr. 6, p. 601-612.
- 51.Erbiceanu, Constantin, “Autoritatea bisericească și organismele ei”, în *Biserica Ortodoxă Română*, XXVI (1902-1903), nr. 6, p. 644-651.

- 52.Erbiceanu, Constantin “Câteva cuvinte despre Dreptul Bisericesc și mai întâi despre Biserica văzută și nevăzută” în *Biserica Ortodoxă Română*, anul XXXI (1907-1908), nr. 6, p. 642-651.
- 53.Erbiceanu, Constantin, “Câteva teorii de drept bisericesc ortodox”, în *Biserica Ortodoxă Română*, anul XXXIII (1909-1910), nr. 9, p. 987-998.
- 54.Erbiceanu, Constantin, “Judecata în Biserica Ortodoxă”, în *Biserica Ortodoxă Română*, anul XXXV (1911-1912), nr. 11, p. 1243-1251.
- 55.Erbiceanu, Constantin, “Chestiuni de drept bisericesc”, în *Biserica Ortodoxă Română*, anul XXXVI (1912-1913), nr. 8, p. 768-773.
- 56.Erickson, John, “Autocephaly in Orthodox Canonical Literature to the thirteenth century”, în *Saint Vladimir's Theological Quarterly*, anul XV (1971), nr. 1-2, p. 28-41.
- 57.Farcașiu, Asist. Drd. Lucian, “Preocupări de teologie pastorală în opera Mitropolitului Antonie Plămădeală al Ardealului”, în *Studii Teologice*, anul I (2005), nr. 4, p. 142-170.
- 58.Farcașiu, Pr. Conf. Univ. Dr. Lucian, “Preocupări de Teologie Liturgică și Pastorală ale profesorilor de la Institutul și Academia Teologică și din Arad, reflectate în paginile publicației “Biserica și Școala”, Pr. Prof. Univ. Dr. Cristinel Ioja, Pr. Conf. Dr. Lucian Farcașiu, Pr. Conf. Dr. Caius Cuțaru (coords.), în vol. *195 de ani de învățământ teologic ortodox la Arad (1822-2017). Biserica și Școala – 140 de ani de istorie și cultură ecleziastică la Arad*, Editura Arhiepiscopiei Aradului, Arad, 2017, p. 180-222.
- 59.Firmilian, Mitropolitul, “Consfătuirile Cultelor”, în *Ortodoxia*, anul IV (1952), nr. 3-4, p. 331-337.
- 60.Floca, Ioan, “L'autocéphalie dans l'Eglise orthodoxe roumaine”, în *Kanon*, anul 1981, nr. 5, p. 104-113.
- 61.Floca, Ioan, “Faze și etape ale stărilor de independență de tip autonom și autocefal în Biserica ortodoxă Română”, în *Mitropolia Ardealului*, anul XXX (1985), nr. 5-6, p. 288-298.
- 62.Floca, Ioan, “Căsătoriile mixte în lumina învățaturii și practicii ortodoxe”, în *Mitropolia Ardealului*, anul XXXIII (1988), nr. 5, p. 30-36.

- 63.Floca, Arhid. Prof. Dr. Ioan N., “Impedimente la căsătorie și cununie”, în *Mitropolia Ardealului*, anul XXXIV (1989), nr. 1, p. 30-36.
- 64.Floca, Arhid. Prof. Dr. Ioan N., “Rudenia ca impediment la căsătorie și cununie”, în *Studii Teologice*, anul XLIV (1992), nr. 1-2, p. 17-32.
- 65.Floca, Arhid. Prof. Dr. Ioan N., “Contribuții transilvane la dezvoltarea legislației și a studiului Dreptului bisericesc”, în vol. *Contribuții transilvănene la Teologia ortodoxă*, Sibiu, 1988, p. 273-304.
- 66.Florea, Pr. Lucian, “Participarea și contribuția Bisericii Ortodoxe Române la Conferințele Interortodoxe din prima jumătate a secolului XX”, în *Ortodoxia*, anul XIV (1962), nr. 1-2, p. 181-197.
- 67.Galeriu, Constantin, “Autocefalie și Ortodoxie. Aspecte ecclesiologice”, în *Centenarul autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române. 1885-1985*, București, 1987, p. 202-233.
- 68.Gârboviceanu, Petre, “Dimitrie Boroianu, *Dreptul bisericesc*, Iași, 1899”, în *Biserica Ortodoxă Română*, anul XXII (1898), nr. 8, p. 799-801.
- 69.Gârboviceanu, Petre, “Vasile Pocitan, Compendiu de Drept bisericesc”, în *Biserica Ortodoxă Română*, anul XXII (1898), nr. 8, p. 799.
- 70.Gârboviceanu, Petre, “Dimitrie Boroianu, *Dreptul bisericesc*, Iași, 1899”, în *Biserica Ortodoxă Română*, anul XXIII (1899), nr. 2, p. 228-230.
- 71.Gârboviceanu, Petru, “Constantin Ebriceanu”, în *Biserica Ortodoxă Română*, anul XXXVI (1913-1914), nr. 1, p. 76.
- 72.Gholam, Samir, “Obiceiul ca izvor în dreptul romano-bizantin și în tradiția patristico-canonică a Bisericii Ortodoxe”, în *Studii Teologice*, anul XXVII (1975), nr. 5-6, p. 452-463.
- 73.*Glasul Bucovinei*, anul VII, nr. 1513, p. 1, din 01.04.1924.
- 74.*Glasul Bucovinei*, anul VII, nr. 1623, p. 1, din 23.08.1924.
- 75.*Glasul Bucovinei*, anul VIII, nr. 1821, p. 5, din 07.05.1925.
- 76.*Glasul Bucovinei*, anul VIII, nr. 1851, p. 1, din 16.06.1925.
- 77.*Glasul Bucovinei*, anul VIII, nr. 1895, p. 2, din 11.08.1925.
- 78.*Glasul Bucovinei*, anul VIII, nr. 1980, p. 1-2, din 29.11. 1925.
- 79.*Glasul Bucovinei*, anul VIII, nr. 1981, p. 2, din 01.12. 1925.

80. *Glasul Bucovinei*, anul X, nr. 2528, p. 1-2, din 13.11.1927.
81. *Glasul Bucovinei*, anul X, nr. 2539, p. 2, din 27.11.1927.
82. *Glasul Bucovinei*, anul XI, nr. 2793, p. 2, din 23.10.1928.
83. *Glasul Bucovinei*, anul XI, nr. 2799, p. 2-3, din 31.10.1928.
84. *Glasul Bucovinei*, anul XI, nr. 2821, p. 2, din 28.11.1928.
85. *Glasul Bucovinei*, anul XII, nr. 2934, p. 1, din 27.04.1929.
86. *Glasul Bucovinei*, anul XIII, nr. 3133, p. 2, din 13.01.1930.
87. *Glasul Bucovinei*, anul XIII, nr. 3334, p. 2, din 30.09.1930.
88. *Glasul Bucovinei*, anul XVII, nr. 4274, p. 1, din 22.03.1934.
89. Grecu, N., “Afinitatea – instituție a dreptului familiei” în revista *Dreptul*, (1995), nr. 10-11, p. 79-82.
90. Gorazd, Episcop ortodox al Cehiei și Moraviei, “În amintirea lui Valerian Șesan”, în *Candela*, anul L, LI, LII (1939, 1940, 1941), p. VII - XI.
91. Grigoriță, Georgică, “Autonomie et synodalité dans l’Eglise orthodoxe (les prescriptions des saints canons et les réalités ecclésiales actuelles”, în *Studii Teologice*, anul V (2009), nr. 1, p. 141-214.
92. Grigoriță, Georgică, “Autocefalia în Biserica Ortodoxă. Studiu canonic”, în *Autocefalia: libertate și demnitate*, București, 2010, p. 65-82.
93. Grigoriță, Georgică, “Autocefalia în sinodalitate. Autonomia eclezială în Biserică din punct de vedere canonic”, în *Biserica Ortodoxă Română*, anul CXXX (2010), nr. 1, p. 229-259.
94. Grigoriță, Georgică, “Căsătoria potrivit dreptului canonic ortodox”, în Constantin RUS, Emilian-Iustinian ROMAN (coords.), *The Christian family*, Editura Universității “Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2013, p. 138-158.
95. Grigoriță, Arhid. Prof. Dr. Georgică, “Theologie canonique et droit ecclesiastique: une relation synergique et complémentaire”, în *Studii Teologice*, anul XV (2019), seria a III-a, nr. 1, p. 79-116.
96. Grigoriță, Pr. Prof. Univ. Dr. George, “Continuitate și înnoire în organizarea Bisericii Ortodoxe Române”, în *Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române*, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2022, p. 11-36.

97. Iacob, Dr. Lazăr, “Dr. Valerian Șesan”, în *Candela*, anul L, LI, LII (1939,1940,1941), p. XXXI-XXXVIII.
98. Iacob, Dr. Lazăr, “Dr. Valerian Șesan”, *Studii Teologice*, anul VIII, 1940, Tipografia Cărților Bisericești, volumul I, p. 188-195.
99. Ioniță, Pr. Viorel, “The Vision of Unity in the multilateral dialogues and in the bilateral dialogues of the Orthodox Churches with other churches”, în *Studii Teologice*, anul IV (2008), nr. 3, p. 23-29.
100. Ivan, Iorgu, “Pravila cea mare de-a lungul vremii”, în *Studii Teologice*, anul IV (1952), nr. 9-10, p. 510-609.
101. Ivan, Iorgu, “Autonomia Bisericii în concepția I.P.S. Mitropolit Nicolae Bălan”, în vol. *Omagiu I.P.S. Mitropolit Nicolae Bălan la 50 de ani de arhierie*, Sibiu, 1956, p. 155-172.
102. Ivan, Iorgu, “Importanța principiilor fundamentale canonice de organizație și administrație pentru unitatea Bisericii”, în *Mitropolia Moldovei și Sucevei*, anul XLV (1969), nr. 3-4, p. 155-165;
103. Ivan, Prof. Dr. Iorgu, “Importanța principiilor fundamentale canonice de organizare și administrație, pentru unitatea Bisericii”, în *Mitropolia Moldovei și Sucevei*”, anul XLV (1969), nr. 3-4, p. 155-165.
104. Ivan, Iorgu, “Catedra de Drept Bisericesc la Facultatea de teologie și Institutul teologic din București între 1881-1981”, în *Studii Teologice*, anul XXXIII (1981), nr. 7-10, p. 588-595.
105. Ivan, Iorgu, “Dimitrie Boroianu (1864-1951), în *Studii Teologice*, anul XXXIV (1982), nr. 1-2, p. 40-41.
106. Ivan, Prof. Iorgu, “Căsătoria – Sfânta Taină a Bisericii și instituție juridică” în *Biserica Ortodoxă Română*, anul CI (1983), nr. 9-10, p. 732-755.
107. Ivan, Iorgu, “Autocefalia Bisericii Ortodoxe Române – un veac de la recunoașterea ei”, în *Studii Teologice*, anul XXXVIII (1986), nr. 2, p. 14-38
108. Ivan, Iorgu, “Etnosul-neamul, temei divin și principiu fundamental canonic al autocefaliei bisericești”, în *Centenarul Autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române. 1885-1985*, Bucurest, 1987, p. 186-201.

109. Laiou, Angeliki E., “Marriage Prohibitions, Marriage Strategies and the Dowry in Thirteenth-Century”, în *La Transmission du Patrimoine: Byzance et l’aire méditerranéenne*, edited by Joelle Beaucamp and Gilbert Dagron, Paris: Boccard, 1988, p. 129-160.
110. Loichița, Dr. Vasile, “În amintirea lui Dr. Valerian Șesan (1878-1940)”, în *Candela*, anul L, LI, LII (1939, 1940, 1941), p. XIV-XXX.
111. M., Ciucur, “Principiul adaptării unităților teritoriale bisericești la împărțirea administrativ-politică de stat în secolele I-VI”, în *Mitropolia Moldovei și Sucevei* anul LIII (1977), nr. 7-9, p. 555-566.
112. Marcu, Pr. Prof. Dr. Grigore T., “Însemnări”, în *Revista Teologică*, anul XXX (1940), nr. 9-10, p. 525.
113. Marga, Pr. Conf. Univ. Dr. Irimie, “Mitropolitul Andrei Șaguna, om providențial în istoria dreptului Bisericii și a națiunii române”, în *Acta Universitatis Lucian Blaga – Iusrisprudenția*, anul 2004, nr. 1-2, p. 86-94.
114. Marga, Irimie, “Introducere în dreptul matrimonial ortodox”, în *Revista Teologică*, anul XVII (2007), nr. 3, p. 162-175.
115. Marga, Irimie, “Teologia Dreptului Canonic Ortodox”, în *Statutul actual pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române. Tradiție și înnoire*, Presa Universitară Clujeană, Editura Diecezana, Cluj-Napoca, Caransebeș, 2016, p. 324-335.
116. “Memoriul Facultății de Teologie din Cernăuți privitor la ridicarea bisericii române la rangul de patriarhie”, în *Glasul Bucovinei*, anul VII, nr. 1717, p. 1 din 18.12.1924.
117. Mihoc, Vasile, “Canonul și inspirația Sfintei Scripturi văzute din punct de vedere ortodox”, în *Ortodoxia*, anul XLI (1989), nr. 3, p. 20-30.
118. Mititelu, Cătălina, “Elemente de drept matrimonial în Pravilele românești tipărite din secolul al XVII-lea”, în *Dionysiana*, anul 2008, nr. 1, p. 412-419.
119. Mititelu, Cătălina, “Reglementări ale Noului Cod civil român privind logodna”, în *Revista Națională de Drept*, anul 2018, nr. 7-9, p. 59-62.
120. Moldovan, Ilie, ”Canoanele și raportul lor cu Revelația divină”, în *Ortodoxia* anul XXVIII (1976), nr. 2, p. 365-373.

121. Moldovan, Ilie “Etnicitate și autonomie. Considerații de ordin teologic-moral, cu ocazia aniversării autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române”, în *Centenarul Autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române. 1885-1985*, Bucurest, 1987, p. 234-267.
122. Nica, Târgovișteanul, Antim, “A doua Conferință Panortodoxă de la Rhodos (16-19 septembrie 1963), în *Biserica Ortodoxă Română*, anul LXXXI (1963), nr. 9-10, p. 898-915.
123. Nicolae, Mitropolitul Ardealului, “În amintirea unui bun prieten”, în *Candela*, anul L, LI, LII (1939, 1940, 1941), p. III-IV.
124. Nicolaescu, Diac. N., I., “A treia Conferință Panortodoxă de la Rodos”, în *Biserica Ortodoxă Română*, anul LXXXII (1964), nr. 11-12, p. 1005-1018.
125. P., Vl., “Profesorul Valerian Șesan”, în *Cuvântul Preoțesc*, anul VII (1940), nr. 5, p. 1-2.
126. Păcurariu, Mircea, “Andrei Șaguna – teologul”, în *Tabor*, anul II (2009), nr. 11, p. 5-12.
127. Perșa, Răzvan, ”Sensurile termenului „καθόν”, în Tradiția canonică a Bisericii Ortodoxe în primele patru secole”, în *Astra Salvensis*, anul IV (2016), nr. 7, p. 20-39.
128. Pîrvu, Constantin, “Dreptul de devoluțiune”, în *Studii Teologice*, anul VI (1954), nr. 6 p. 386-398.
129. Plămădeală, Antonie, “Opinii asupra pregătirii Sfântului și Marelui Sinod al Bisericii Ortodoxe”, în *Orthodoxia*, anul XXIX (1977), nr. 2, p. 232-257.
130. Plătică, Mihail, “Contribuția lui Constantin Erbiceanu la studiul Dreptului bisericesc la noi”, în *Studii Teologice*, anul XII (1960), nr. 5-6, p. 393-409.
131. Plătică, Mihail, “Canonistul Clementie Popovici. Contribuția lui la dezvoltarea dreptului bisericesc ortodox”, în *Studii Teologice*, anul XII (1961), nr. 5-6, p. 349-363.
132. Popovici, Constantin, “Fontânele și codicii Dreptului bisericesc”, în *Candela*, nr. 11, (1885), p. 661-668.
133. Popovici, Constantin, “Caracterul și pozițiunea Dreptului bisericesc în organismul științelor”, în *Candela*, nr. 7 (1890), p. 428-441.

134. Popovici, Prof. Dr. Nicolae, “Codificarea dreptului bisericesc ortodox răsăritean”, în vol. *Omagiu Înaltpreasfinției Sale Dr. Nicolae Bălan, Mitropolitul Ardealului*, Sibiu, p. 678-681.
135. Prahova, Dr. N., Popescu, “Profesorul Dr. Valerian Șesan”, în *Candela*, anul L, LI, LII (1939, 1940, 1941), p. XXXIX-XL.
136. Prahova, Popescu, “Canonizarea în Biserica Ortodoxă”, în *Candela*, anul L, LI, LII (1939-1941), p. 421-488.
137. Prelipcean, Vl., “Profesorul Valerian Șesan”, în *Candela*, anul L, LI, LII (1939, 1940, 1941), p. L-LII.
138. Puiu, Pr. Dr. I., “Preotul profesor Dr. Valerian Șesan în administrația bisericească”, în *Candela*, anul L, LI, LII (1939, 1940, 1941), p. XLIII- XLIX.
139. Rados, Leonidas, “Un student teolog la începuturile Universității din Iași: Constantin Erbiceanu (1860-1864)”, în *Historia Universitatis Iassiensis*, 3/2012, p. 77-119.
140. Rados, Leonidas, “Între aplecarea spre învățatură și utilitatea civică: studiile teologice ale lui Constantin Erbiceanu la Atena (1865-1868)”, în *Historia Universitatis Iassiensis*, 3/2012, p. 77-119.
141. Rados, Leonidas, “Un intelectual ortodox, pionier în studiile culturale: Constantin Erbiceanu (1838-1913)”, în Constantin ERBICEANU, *Ulfița. Viața și doctrina lui*, București, 2013, p. 15.
142. Rados, Leonidas, “Intinerarul școlar al junelui teolog Constantin Erbiceanu (1844-1858)”, în Mihalache, Cătălin, Rados, Leonidas, *Educația publică și condiționările sale (secolele XIX-XX)*, Iași, 2015, p. 197-222.
143. Rados, Leonidas, “Constantin Erbiceanu, profesor la Seminarul de la Socola (1868-1886)”, în *Historia Universitatis Iassiensis*, 6/2015, p. 57-186.
144. Rezuș, Dr. Petru, “Canonistul ortodox Dr. Valerian Șesan”, în *Altarul Banatului*, anul II (1945), nr. 1-2, p. 77-78.
145. Roman, Emilian-Iustinian, “Κανόν – chintesența legislației bisericești actuale”, în Constantin DRON, *Valoarea actuală a canoanelor*, Editura Doxologia, Iași, 2016, p. 23-46.

146. Rus, Constantin, “Importanța canoanelor Sinodului II ecumenic pentru organizarea și disciplina Bisericii”, în *Biserica Ortodoxă Română*, anul CI (1983), nr. 3-4, p. 272-285.
147. Rus, Constantin, “Principii de organizare și disciplină bisericească în canoanele Sinodului VII ecumenic de la Niceea din anul 787”, în *Mitropolia Banatului*, anul XXXVII (1987), nr. 2, p. 40-57.
148. Rus, Constantin, “Contribuții ale canoniștilor români în trecut și în prezent în probleme de Drept bisericesc”, în *Anuarul Facultății de Teologie din Arad*, anul I (1994-1995), p. 33-60.
149. Rus, Constantin, “Canoanele Bisericii și funcția lor ecleziologică”, în *Altarul Banatului* anul XI (2000), nr. 7-9, p. 37-46.
150. Rus, Constantin, “Contribuții în domeniul Dreptului bisericesc din Eparhia Aradului în trecut și astăzi”, în vol. *Facultatea de Teologie Ortodoxă la zece ani de existență*, Arad, 2001, p. 231-250.
151. Rus, Pr. Prof. Univ. Dr. Constantin, “Căsătoriile mixte și tradiția canonică a Bisericii Ortodoxe”, în *Teologia*, anul VIII (2004), nr. 4, p. 115-142.
152. Rus, Constantin, “Probleme referitoare la autocefalie”, în *Prezența Bisericilor într-o Europă unită. O nouă dimensiune a dialogului ecumenic și intrereligios*, Arad, 2005, p. 209-238.
153. Rus, Consatntin, “The Canons of the Church and their ecclesiastical function: some remarks”, în *Iura Orientalia* II, II (2006), p. 67.
154. Rus, Constantin, “Principii și dispoziții de organizare și disciplină bisericească în canoanele Sinodului al VII-lea Ecumenic”, în *Teologia icoanei și provocările ei în lumea contemporană*, Editată de Centrul de Studii Teologice-istorice și de prognoză pastoral-misionară al Facultății de Teologie, Arad, 2008, p. 21-42.
155. Rus, Constantin, “Unity and Autocephaly. Some canonical remarks”, în *The Place of Canonical Principles in the Organization and working of Autocephalous Orthodox Churches, The Canon Law International Symposium*, The Orthodox heology Faculty's Center od Theological-Historical Studies and Pastoral-Missionary Prognosis, Arad, 2008, p. 135-171.

156. Rus, Constantin, “Documentul de la Ravena și viitorul dialogului între ortodocși și catolici. O abordare canonică”, în *Altarul Banatului*, anul XXII (2011), nr. 11-12, p. 116-135.
157. Rus, Constantin, Marga, Irimie, Vlaicu, Patriciu, “Dezvoltarea studiilor canonice”, în *Teologia ortodoxă în secolul XX și la începutul secolului al XXI-lea*, Editura Basilica, București, 2011, p. 592-634.
158. Rus, Constantin, “Canonul 34 apostolic și implicațiile sale canonice”, în *Ortodoxia*, anul V (2013), nr. 2, p. 68-83.
159. Rus, Constantin, “Termenul digamoi (căsătoriți a doua oară) din canonul 8 al Sinodului I Ecumenic. Considerații canonice”, în Cosmin PANȚURU (ed.), *Tradiție și modernitate în mărturisirea credinței. 100 de ani de la sfințirea bisericii Sf. Ilie din Timișoara-Fabric*, Sibiu, 2013, p. 221-236.
160. Rus, Constantin, “Disciplina penitențială după canoanele Bisericii Ortodoxe”, în Florin Dobrei, (coord.), *Dreptul canonic viața Bisericii. În memoriam Preot profesor dr. Liviu Stan (1910-1973)*, Editura Reîntregirea a Arhiepiscopiei Alba Iuliei, Alba Iulia, 2013, p. 339-358.
161. Rus, Pr. Prof. Univ. Dr. Constantin, “Căsătoria după canoanele ratificate de Sinodul al II-lea Trulan”, în Constantin Rus, Emilian-Iustinian Roman (coords.), *The Christian family*, Editura Universității “Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2013 p. 70-123.
162. Rus, Constantin, “Canonul 4 al Sinodului I Ecumenic și importanța lui pentru organizarea Bisericii”, în Pr. Dr. Daniel Alic (coord.), *Taină și Mărturisire, Simpozionul internațional Caransebeș, 13-14 mai 2013*, Editura Episcopiei Caransebeșului și Editura Art Press, Caransebeș, Timișoara, 2014, p. 222-235.
163. Rus, Constantin, “Canonul 5 al Sinodului I Ecumenic și importanța lui pentru dreptul canonic ortodox”, în Marius Țepelea, Mihai Brie, Viorel Popa (coords.), *Epoca, personalitatea și contribuția împăratului Constantin cel Mare la libertatea și consolidarea Bisericii creștine. Simpozionul internațional – Oradea, 23-24 mai 2014*, Editura Universității din Oradea, Oradea, 2014, p. 56-75.

164. Scriban, Arhmandritul Iuliu, "Congresul profesorilor de teologie în Atena", în *Biserica Ortodoxă Română*, anul LIV (1939), nr. 11-12, p. 733-751.
165. "Sesiunea extraordinară a adunării eparhiale" în *Glasul Bucovinei*, anul IX, nr. 2228, din 17.10.1926, p. 1.
166. Slevoacă, Pr. Dr. Ștefan, "Funerariile profesorului Dr. Valerian Șesan", în *Cuvântul Preoțesc*, anul VII (1940), nr. 5, p. 2-6.
167. Soare, G. I., "Impedimentele la căsătorie și motivele de divorț", în *Biserica Ortodoxă Română*, anul XLI (1943), nr. 4-6, p. 230-264.
168. Stan, Dr. Liviu, "Prof. Dr. Valerian Șesan", în *Telegraful Român*, anul LXXXVII (1940), nr. 21, p. 3.
169. Stan, Liviu, "Relațiile dintre Biserică și Stat. Studiu istorico-juridic", în *Ortodoxia*, anul IV (1952), nr. 3-4, p. 353-461.
170. Stan, Liviu, "Importanța canonică și juridică a Pravilei de la Târgoviște", în *Studii Teologice*, anul IV (1952), nr. 9-10, p. 561-579.
171. Stan, Liviu, "Cu privire la un viitor Sinod ecumenic", în *Ortodoxia*, anul IV (1952), nr. 3-4, p. 583-603.
172. Stan, Pr. Liviu "Legislația bisericească a IPS Patriarh Justinian", în *Biserica Ortodoxă Română*, anul LXXI (1953), nr. 5-6 p. 503-516.
173. Stan, Pr. Prof. Liviu, "Legislația bisericească și valoarea ei canonică", în *Mitropolia Olteniei*, anul VI (1954), nr. 11-12, p. 598-617.
174. Stan, Liviu, "Despre autocefalie", în *Ortodoxia*, anul VIII (1956), nr. 3, p. 369-396.
175. Stan, Liviu, "Despre autonomia bisericească", în *Studii Teologice*, anul X (1958), nr. 5-6, p. 376-393.
176. Stan, Liviu, "Tradiția pravilnică a Bisericii", în *Studii Teologice*, anul XII, nr. 5-6, mai-iunie, 1960, p. 339-368.
177. Stan, Liviu "Autocefalia și autonomia în Ortodoxie", în *Mitropolia Olteniei*, anul XIII (1961), nr. 5-6, p. 278-316.
178. Stan, Pr. Prof. Liviu, "Obârșia autocefaliei și autonomiei", în *Mitropolia Olteniei*, anul XIII (1961), nr.1-4, , p 80-113.

179. Stan, Liviu, “Despre recepția de către Biserică a hotărârilor sinoadelor ecumenice”, în *Studii Teologice*, anul XVII (1965), nr. 7-8, p. 395-401.
180. Stan, Liviu, “Problema unui viitor sinod ecumenic și poziția Bisericii ortodoxe față de el”, în *Ortodoxia*, anul XX (1968), nr. 7-8, p. 395-401.
181. Stan, Liviu, “Codificarea canoanelor”, în *Studii Teologice*, anul XXI (1969), nr. 9-10, p. 627-648.
182. Stan, Liviu, “Importanța vechilor sinoade ecumenice și problema unui viitor sinod ecumenic”, în *Studii Teologice*, anul XXIII (1971), nr. 3-4, p. 190-211.
183. Stan, Liviu, ”Contribuții și poziții ale teologilor români în probleme de drept bisericesc”, în Stan, Liviu, *Biserica și Dreptul, 1. Teologia Dreptului*, Pr. Conf. Univ. Dr. Irimie Marga (coord.), Editura Andreiana, Sibiu, 2010, p. 114-162.
184. Stan, Pr. Prof. Univ. Dr. Liviu, “Contribuții remarcabile ale canoniștilor români din trecut”, în Stan, Liviu, *Biserica și Dreptul, Biserica și Dreptul, 1. Teologia Dreptului*, Pr. Conf. Univ. Dr. Irimie Marga (coord.), Editura Andreiana, Sibiu, 2010, p. 119-136.
185. Stan, Liviu, “Codificarea canoanelor”, în Stan, Liviu, *Biserica și dreptul, 2. Izvoarele Dreptului Canonic Ortodox*, Pr. Conf. Univ. Dr. Irimie Marga (coord.), Editura Andreiana, Sibiu, 2012, p. 78-118.
186. Stăniloae, Dumitru, “Opinii în legătură cu viitorul Sfânt și Mare Sinod Ortodox”, în *Ortodoxia*, anul XXV (1973), nr. 3, p. 425-439.
187. Streza, Laurențiu, ”Însemnări asupra operei canonice a Mitropolitului Andrei Șaguna”, în *Memoriam: Mitropolitul Andrei Șaguna 1873-2003*, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2003, p. 22-33.
188. Șaguna, Andrei, “Împărtășiri dintr-unu manuscriptu, ce tracteza despre Dreptulu Canonicu alu Bisericei greco-resaritene ortodoxe ecumenice”, în *Telegraful Român*, nr. 1, 1/13 ianuarie (1867), p. 2-3.
189. Șesan, Prof. Dr. Milan, “Familia Șesan”, în *Candela*, anul L-LII, 1939-1941, p. LXXIII-XCVI.
190. Șesan, Milan, “Obigativitatea căsătoriei bisericești după canonistul Dr. Valerian Șesan” în *Biserica Ortodoxă Română*, anul LIX (1941), nr. 1-2, p. 518-535.

191. Tomescu, Dr. C. N., “Arhiepiscopul stravrofor Dr. Valerian Șesan”, în *Candela*, anul L, LI, LII (1939, 1940, 1941), p. XLI-XLII.
192. Totolici, Pr. Teodor, “Profesorul nostru de Drept bisericesc”, în *Candela*, anul L, LI, LII (1939, 1940, 1941), p. LIII-XLV
193. *Universul*, anul L, nr. 170, p. 7.
194. Vasilescu, Emilian, “O nouă orientare în relațiile dintre cultele religioase”, în *Ortodoxia*, anul IV (1952), nr. 3-4, p. 602-614.
195. Vîlcu, Virgiliu, “Convocarea Sinoadelor Ecumenice”, în *Mitropolia Moldovei și Sucevei*, anul LV (1979), nr. 7-8, p. 478-491.

IV. WEB SOURCES

1. Articolul 373 din Codul civil, <https://www.codulcivil.ro/art-373-motive-de-divort/>, accesat la data de 17.02.2022.
2. Atanasie cel Mare, https://ro.wikipedia.org/wiki/Atanasie_din_Alexandria, accesat la data de 29.09.2022.
3. <https://dexonline.ro/definitie/moral%C4%83/551035>, accesat la data de 22.11.2022.
4. Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul României, <https://basilica.ro/patriarhul-explica-formula-unica-de-functionare-a-adunarii-nationale-bisericessti/>, accesat la data de 29.09.2022.
5. Despre Statutul Bisericii Ortodoxe Române, <https://patriarhia.ro/images/documente/Statutul%20pentru%20organizarea%20si%20functionarea%20Bisericii%20Ortodoxe%20Romane.pdf>.
6. Despre evoluția vârstei de pensionare: <http://www.mmuncii.ro/j33/images/Documente/MMJS/Transparenta-decizionala/5210-A5-.pdf>, accesat la data e 28.09.2022.
7. Despre vârsta de pensionare: https://www.colorful.hr/varsta-de-pensionare-aplicarea-noilor-prevederi-in-functie-de-categoriile-sociale/?utm_term=&utm_campaign=NNC+%7C+Search+%7C+Dynamic&utm_source=adwords&utm_medium=ppc&hsa_acc=9670787410&hsa_cam=16217427751&hsa_grp=133900872232&hsa_ad=582163309858&hsa_src=g&hsa_tgt

- [=dsa19959388920&hsa_kw=&hsa_mt=&hsa_net=adwords&hsa_ver=3&gclid=CjwKCAjwvsqZBhAlEiwAqAHElbBGz0p8Xp3JwjEzs1xODQF9fdJpFZBHHbfKisbeEMK6ZtE1vVNBWxoC2l8QAvD_BwE](#), accesat la data de 28.09.2022.
8. Definiția tribunalului, <https://dexonline.ro/definitie/tribunal>, accesat la data de 03.11.2022.
 9. Episcopia Italiei, <https://episcopia-italiei.it/index.php/ro/almanahul-episcopiei/142-sfantul-si-marele-sinod/6819-sfantul-si-marele-sinodautonomia-si-modul-ei-de-proclamare-document-oficial>, accesat la data de 28.02.2022.
 10. <https://dexonline.ro/sursa/dex09>, accesat la data de 23.05.2022.
 11. Șesan, Valerian: https://ro.wikipedia.org/wiki/Valerian_%C8%98e%C8%99an, accesat la data de 04.05.2022.
 12. Șesan, Valerian: <https://www.bucpress.eu/cultura/parastas-pentru-un-renumit-teolog-12067>, accesat la data de 04.05.2022.
 13. Șesan, Valerian: <http://asociatiapovesteaneiseri.weebly.com/despre-noi.html>, accesat la data de 22.02.2022.